

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Praha 2021

Petr Martinů

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Srovnávací analýza
korejské a české frazeologie
se zaměřením na ptactvo

A Comparative Analysis of Korean and Czech Idioms
with Focus on Birds

Bakalářská práce

Petr Martinů

Ústav Asijských studií

Vedoucí práce: PhDr. Tomáš Horák, Ph.D.

Studijní obor: Koreanistika

2021

Poděkování

Tímto bych rád poděkoval vedoucímu své bakalářské práce PhDr. Tomáši Horákovi, Ph.D. za jeho trpělivost, ochotu a pomoc při zpracování mé bakalářské práce. Srdečné poděkování patří také mé rodině a přátelům za jejich podporu.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, že jsem řádně citoval všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 12. 5. 2021

.....

Petr Martinů

Anotace

Tato práce se zabývá srovnávací analýzou frazeologických jednotek korejského a českého jazyka, které obsahují pojmenování ptáků. Zaměří se nejen na formální a sémantické srovnání frazémů, ale pokusí se i o jejich zasazení do širšího kontextu jazykového kulturního odkazu, jak se projevuje ve specifickém pohledu na svět skrze obrazná přirovnání a symboliku spojenou s ptactvem jako součástí okolní přírody. Kromě srovnání vlastní frazeologie obou jazyků provede v teoretickém úvodu také porovnání a systematizaci související terminologie a pokusí se poukázat na případné odlišnosti pojmoslovného aparátu.

Klíčová slova

frazeologie korejská, frazeologie česká, srovnávací analýza, frazeologie, ptáci, přísloví, přirovnání, sémantika

Annotation

This work deals with a comparative analysis of phraseology of Korean and Czech languages related to birds. The work will not focus only on the formal and semantic comparison of idioms, but also on their placement in the broader context of the linguistic cultural heritage, as reflected in the specific worldview through figurative comparisons and symbolism associated with birds as part of the surrounding nature. In addition to comparing the actual phraseology of both languages, in the theoretical introduction he will also compare and systematize the related terminology and try to point out possible differences in the terminology.

Key words

Korean phraseology, Czech phraseology, comparative analysis, phraseology, birds, proverbs, simile, semantics

Obsah

1.	Úvod.....	- 9 -
2.	Frazeologie a idiomatika v obecném pojetí.....	- 11 -
2.1.	Česká frazeologie a idiomatika	- 11 -
2.2.	Korejská frazeologie a idiomatika.....	- 12 -
1.1.	Klasifikace frazeologismů v češtině.....	- 14 -
1.2.	Klasifikace frazeologismů v korejštině	- 15 -
2.3.	Autorova vlastní definice a klasifikace frazémů	- 17 -
2.	Analýza frazémů o ptácích.....	- 19 -
2.1.	Výrazy spojené s fyzickým vzhledem a stavbou ptáků.....	- 21 -
2.2.	Výrazy spojené s volností, letem a chytáním ptáků	- 41 -
2.3.	Výrazy spojené s ptáky jako potravinou a jejich chovem	- 48 -
2.4.	Výrazy spojené s pověrami, počasím, časem a mytologií.....	- 55 -
2.5.	Výrazy spojené s potravou ptáků a prací	- 61 -
2.6.	Výrazy spojené s hnízděním a vztahy ptáků	- 66 -
2.7.	Výrazy spojené s antropomorfismem a antropocentrismem	- 74 -
3.	Závěr	- 82 -
4.	Seznam použité literatury.....	- 84 -
4.1.	Slovníky použité v praktické části	- 84 -

Seznam tabulek

Tabulka 1 - počet popsanych druhu ptaku..... - 21 -

Tabulka 2 - lidske vlastnosti u ptaku - 81 -

1. Úvod

Tato práce se zaměřuje na analýzu frazeologie korejštiny a češtiny, konkrétně na výrazy, ve kterých se objevují ptáci nebo výrazy s nimi související. Zkoumá analogičnost daných frazémů a podobnosti v symbolice v obou jazycích. Frazeologie a idiomatika jsou velmi důležitou součástí kulturního a jazykového dědictví každého národa, pomáhá mu utvářet jeho identitu a zprostředkovává určitý pohled na svět. Stejně tak má i každý národ jiný vztah a přístup ke zvířatům, konkrétně k ptákům.

Většina ptáků má jednu společnou schopnost, a tou je létat. Ptáci jsou tudíž často tradičně zobrazováni a chápáni jako mediátoři bohů a poslové dobrých i špatných znamení. Létání je také schopnost, kterou se ptáci odlišují od většiny živočichů, je tedy jasné, že tato vlastnost bude pevně svázána s antropocentrickým vnímáním těchto tvorů a jejich následnými popisy. Někteří ptáci jsou také chováni jako zdroj potravy pro člověka nebo pro jeho pobavení.

Cílem práce je získat ucelenější obraz pojetí ptáků v korejské frazeologii, analyzovat jejich kulturně-jazykové vnímání lidmi a nalézt nejvýraznější jim připisované vlastnosti a podobnosti s českým vnímáním. Důležitým kritériem hodnocení v této práci je univerzálnost frazémů, která nese vypovídající hodnotu o tom, do jaké míry jsou ptáci posuzováni více na základě biologických faktů nebo spíše subjektivního kulturního vnímání.

Na podobné téma dosud žádný výzkum nebyl udělán, práci, které porovnávají zvířecí frazeologii korejštiny a dalšího cizího jazyka, je ale více. Většinou jde o práce porovnávající korejštinu s čínštinou nebo japonštinou, kde se z důvodu kulturní blízkosti nachází mnoho podobností. Jako práce s podobnými cíli můžeme uvést třeba *Analýzu přísloví o zvířatech v Koreji a Japonsku se zaměřením na psi a kočky*¹, *Analýzu severokorejských a jihokorejských přísloví o mravencích*²

¹ 정, 유지. *한 일 동물 관련 속담의 비교 연구: 개와 고양이를 중심으로* [Analýza přísloví o zvířatech v Koreji a Japonsku se zaměřením na psi a kočky][online]. 대전, 2004 [cit. 2021-04-11]. 석사학위논문. 동명대학교

² 서, 은정. *남북한의 개미 속담 분석* [Analýza severokorejských a jihokorejských přísloví o mravencích][online]. 광주, 2015 [cit. 2021-04-11]. 광주고등학교.

nebo *Komparativní práci frazémů souvisejících s hmyzem v korejštině a čínštině*³.

Frazeologie v obou jazycích je velmi bohatá, a i přes zúžení fokusu na ptactvo nacházíme stále velký počet frazémů, se kterými se dá pracovat. Proto je práce zaměřena jen na příklady, které nám mohou jednoznačně říct, jak jsou ptáci vnímáni. Jak v korejštině, tak i v češtině se vyskytují ptáci, kteří v druhém jazyce nejsou nebo se nevyskytují ve frazeologii onoho jazyka, těmto výrazům bude věnováno jen malá pozornost. Kromě názvů ptactva se práce zmiňuje i o výrazech souvisejících s nimi např. o částech těla nebo o hnízdě.

Tato práce je rozdělena na dvě hlavní části, na teoretickou a praktickou. V teoretické části jsou shrnuty základní definice a klasifikace frazeologie, se kterými tato práce pracuje v obou jazycích a autor uvádí vlastní definici frazému, která je použita pro tuto práci. Poté je přesněji vymezeno, kterým konkrétním frazeologickým jednotkám je v práci věnováno více pozornosti.

Tato práce analyzuje frazémy hlavně z hlediska kulturního a takovým způsobem, aby i nezasvěceného čtenáře dobře provedla danou tematikou.

V praktické části jsou analyzovány a komparovány frazeologické jednotky a jejich analogičnost. Struktura praktické části je rozdělena na šest menších oddílů: výrazy spojené s fyzickým vzhledem a stavbou ptáků, výrazy spojené s volností, letem a chytáním ptáků, výrazy spojené s ptáky jako potravinou a jejich chovem, výrazy spojené s pověrami, počasím, časem a mytologií, výrazy spojené s potravou ptáků a prací, výrazy spojené s hnízděním a vztahy ptáků a výrazy spojené s antropomorfismem a antropocentrismem. Poslední oddíl je zakončen tabulkou porovnávací lidské vlastnosti u ptáků pro přehlednost.

V celé práci je použita česká transliterace pro přepis korejštiny.

³ 조, 원. *한중 곤충 관련 관용 표현의 비교 연구* [Komparativní studie frazeologických výrazů souvisejících s hmyzem v korejštině a čínštině] [online]. 대구, 2016 [cit. 2021-04-11]. 석사학위논문. 대구대학교. Vedoucí práce 이정복.

2. Frazeologie a idiomatika v obecném pojetí

Tato kapitola popisuje vývoj této lingvistické disciplíny v obou jazycích a uvádí nejvhodnější definici a klasifikační systém frazémů pro každý jazyk od významných autorů. Autor také popisuje jím nově vytvořenou definici frazému vzniklou ze společných bodů popsané korejské a české definice s cílem vytvořit takovou definici frazému, která dokáže pojmut všechny výrazy, které se v práci objevují. Dále je zde sepsána taktéž nová klasifikace druhů frazémů, které jsou zde popsány. Autor tak nachází společné body frazeologických teorií obou jazyků pro lepší uchopení tohoto tématu v práci.

2.1. Česká frazeologie a idiomatika

Následující stručný přehled vývoje frazeologie a idiomatiky v českých zemích je zpracován na základě publikace *Frazeologie a idiomatika česká a obecná*.⁴

Frazeologie a idiomatika jsou oproti korejské frazeologii a idiomatice starší, stále však poměrně mladé lingvistické disciplíny, které se zabývají studiem a popisem frazémů a idiomů. V českém jazyce se počátek zájmu o zkoumání frazeologie datuje na začátek 19. století a je spojen se zvýšeným zájmem o ochranu českého jazyka během českého národního obrození. Datace prvního výskytu frazeologie jako formy v češtině není pevně doložen a termín idiom ve smyslu „zvláštnost“ popisuje až Ottův slovník naučný⁵. Idiomatika se objevuje jako termín až později ve 20. století. Oba termíny se souběžně začínají používat až nedávno.

Nejstarší popis frazeologických dat lze nalézt v díle *Versuch einer böhmischen Phraseologie*⁶ z roku 1821. První monografií popisující frazeologii a idiomatiku je pak *Idiomatika a frazeologie češtiny* od Františka Čermáka⁷ z roku 1982, díky kterému je i frazeologie a idiomatika v češtině velmi dobře a systematicky popsána. Takto rozsáhlá a detailní publikace v korejštině zatím

⁴ ČERMÁK, František. *Frazeologie a idiomatika česká a obecná: Czech and general phraseology*. V Praze: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1371-0. s. 482

⁵ Ottův slovník naučný: *illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí*. V Praze: J. Otto, 1909.

⁶ SYCHRA, Matěj Josef. *Versuch einer böhmischen Phraseologie, durch kurze, alphabetisch, geordnete, den ächten Geist der českischen Sprache aussprechende, und der grösseren Gemeinnützigkeit wegen verdeutschte Sätze*. Brno: J. Trassler, 1821.

⁷ ČERMÁK, František. *Idiomatika a frazeologie češtiny*. Praha: Univerzita Karlova, 1982.

nevyšla.

Velmi důležitou oblastí frazeologie pro tuto práci je pak paremiologie, tedy věda o příslovích. Paremiologie byla na rozdíl od zbytku frazeologie v češtině rozpoznána a popsána do jisté míry podstatně dříve. Původně byla však spojována s etnografickou doménou, ne s lingvistickou, jak je tomu dnes. Počátky paremiologie se nalézají u Smila Flašky z Pardubic ve *Proverbia Flassconis, generosi domini et baccalarii Pragensis* z 2. pol. 15. století. K tradičním typům frazémů lze zařadit také pranostiky zabývající se počasím.

Termíny frazeologie a idiomatika mají oba řecko-latinský původ. Řecké *phrasis* znamená „fráze“ nebo také „způsob vyjádření“ a řecké *idióma* značí „osobní zvláštnost“. Obecně však názvosloví frazeologie a idiomatiky během jejich vývoje doprovázela velká nejednotnost.

Definice frazému v češtině, se kterou se v této práci bude pracovat, je definice z publikace *Čeština – řeč a jazyk* od profesorky Marie Čechové. Tato definice je relativně široká, a z toho důvodu lehčeji aplikovatelná na veškeré frazémy, které se v práci objevují. Marie Čechová definuje frazém jako „*ustálené vícekomponentové, často obrazné a expresivní celistvé pojmenování s omezenou kolokabilitou/spojovatelností.*“⁸

2.2. Korejská frazeologie a idiomatika

Frazeologie a idiomatika je téma v korejské lingvistice popisované až v posledních několika desetiletích. O to více je ale toto lingvistické pole zajímavé, jelikož je stále relativně neprozkoumané. Lingvistů, kteří se tomuto vědnímu poli během let věnovali, je více, a stejně tak existuje i více přístupů k popisu frazeologie. Hlavní pomocí pro vypracování krátkého přehledu vývoje korejské frazeologie byla diplomová práce *Komparativní studie frazeologických výrazů souvisejících s hmyzem v korejštině a čínštině*⁹.

Samotný termín označující frazém není v korejské lingvistice pevně ustálen

⁸ ČECHOVÁ, Marie. *Čeština - řeč a jazyk*. 3., rozš. a upr. vyd. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 2011. ISBN 978-80-7235-413-9. s. 66

⁹ 조, 원. *한중 곤충 관련 관용 표현의 비교 연구* [Komparativní studie frazeologických výrazů souvisejících s hmyzem v korejštině a čínštině][online]. 대구, 2016 [cit. 2021-04-11]. 석사학위논문. 대구대학교. Vedoucí práce 이정복.

a existuje vícero výrazů, kterými lze tento jazykový útvar nazývat. Tato různá označení nemají často stejné definice. Některé definice např. nespecifikují počet komponentů atd. Tato různá označení jsou: *kwanjong pchjohjōn*, *kwanjongō*, *kwanjongku*, *kwanjongōpōp*, *kwanjongōku*, *sōngku*, *sōngō*, *sukō*, *sukōpchjohjōn*, *itiōm*, *ikūnmal* nebo *ikhimmal*.

Podle práce *Studie korejských idiomů*, která analyzuje nejpoužívanější korejské termíny pro označení frazému, lze s určitou jistotou říct, že nejvhodnějším termínem je sinokorejské *kwanjongō* pro jeho sémantickou analýzu (přeložením do češtiny vzniká přibližný význam „ustálený výraz“) a statistické použití.¹⁰

První větší rozmach výzkumu korejské frazeologie začal v 70. letech 20. století. V té době vznikl základní pojmový aparát a utvořily se základní lingvistické teorie. Mezi první stěžejní lingvisty, kteří se začali touto disciplínou zabývat, patří Kim Čongtchäk,¹¹ který ve svých pracích používal nekorejský termín *itiōm* (z angl. Idiom), který definoval jako výraz se samostatným významem, který nelze logicky vyvodit z jednotlivých komponentů, kterých je dva nebo více, a který je široce používán. Hwang Hüijōng v roce 1977 pak frazeologismy pojmenoval plně korejským termínem *ikhimmal* (s významem „výraz, který si lze osvojit pouze tehdy, zná-li člověk dobře korejsky mluvící společnost“ kor. *hankukōsahōsōmani ikhjōsō piroso tchonghal su issnūn mal*) a jako první se pokusil sepsat seznam frazémů.¹²

V 80. letech bylo hlavním předmětem zkoumání korejských lingvistů rozlišování frazémů na čisté idiomatické výrazy a výrazy jiné. V této době například vznikla práce Pak Činsu, který pro frazémy vytvořil další způsoby jejich ověření, sémantický způsob ověření *ūimirončōk pangpōp*, způsob morfologického tvoření *hjōngtchäčōk čočakūi pangpōp* a způsob syntaktického tvoření *tchongsačōk čočakūi pangpōp*.¹³

V 90. letech se začíná objevovat více diplomových a disertačních prací, jejichž hlavním fokusem je hlubší a přesnější definice frazeologie a frazémů a

¹⁰ 오, 제운. *우리말 관용구 연구* [Studie korejských idiomatických frází]. 서울, 1997. 박사논문.

원광대학교. Vedoucí práce 박종희. s. 29

¹¹ 김, 종택. 이디엄(idiom)연구: A Study on the Korean Idioms. *語文學(The Korean Language and Literature)*. 서울: 한국어문학회, 1971, 1971(No.25), 97-112.

¹² 황, 희영. 한국 익힘말(慣用語句)의 생성과 類型攷: Idiom Structure in Korean. *人文學研究(Journal of Humanities)*. 서울, 1977, 1977(Vol.4-5), 231-240.

¹³ 박, 진수. *국어 관용어 연구* [Studie korejských idiomatických výrazů] 대구, 1985. 석사학위논문. 경북대학교.

vlastnosti idiomatických výrazů. Příkladem může být Kang Ŭkju, který v roce 1990 napsal první doktorskou práci, ve které popsal pět podmínek, na kterých jsou založeny idiomatické výrazy. Tyto podmínky jsou přenesenost *čhajongsöng*, analogičnost *tongŭisöng*, metaforičnost *ŭnjusöng*, rozšíření *täčungsöng* a ustálenost *kočöngsöng*.¹⁴

Po roce 2000 už definice idiomů není limitována na strukturu a význam. Kwön Kjöngil v roce 2005 například definuje frazém jako mnohoslovní konstrukci, která je používána s určitou ustáleností *kočöngsöng* a idiomatičností *kwanjongsöng*.¹⁵ Výzkum frazeologie se dále rozvíjí a lingvisté se věnují tomuto tématu v dalších perspektivách. V roce 2020 např. vznikla práce *Kognitivní sémantická studie o korejských idiomech o barvách*.¹⁶

Nejvhodnější korejskou definicí frazému pro tuto práci se zdá být definice autorky studie *Kategorizace a ohebnost frazeologických výrazů*. Autorka sama dochází k vytvoření vlastní definice postavené na totožných bodech definicí ostatních autorů. Její plné znění je: „Frazém je dlouhodobě ustálený výraz široce používaný mezi mluvčími daného jazyka vzniklý z (ne nutně) nelogického slovního spojení nesoucí úplně nový význam, který nelze odvodit z významů jeho jednotlivých komponentů.“ (překlad autora)¹⁷

1.1. Klasifikace frazeologismů v češtině

Způsobů klasifikace frazeologie a idiomatiky podle českých autorů je hned několik. Mezi ně bychom mohli zařadit např. klasifikaci stylistickou, sémiotickou, diachronní, etymologickou, sémantickou a formálně-strukturní. Většina těchto klasifikací jsou avšak nepoužitelné z různých důvodů; klasifikace stylistická kvůli své nejasnosti, klasifikace sémiotická kvůli své přílišné obecnosti, klasifikace

¹⁴ 강, 위규. *우리말 관용 표현 연구* [Studie korejských frazémů]. 부산, 1990. 박사학위논문. 부산대학교.

¹⁵ 권, 경일. *국어 관용구 연구* [Studie korejských idiomatických frází]. 서울, 2005. 박사학위논문. 연세대학교.

¹⁶ 심, 혜연. *한국어 색채 관용표현의 인지의미론적 연구* [Kognitivní sémantická studie o korejských idiomech o barvách] [online]. 서울, 2020 [cit. 2021-04-10]. 한국외국어대학교. Vedoucí práce 김의수.

¹⁷ 조, 승화. *관용 표현의 범주와 유연성* [Kategorizace a ohebnost frazeologických výrazů] [online]. 강릉, 2018 [cit. 2021-04-10]. 석사논문. 강릉원주대학교. Vedoucí práce 손남익. s.11

(Původní text: „관용표현이란 구성요소의 의미로는 알 수 없는 새로운 의미를 갖는 비논리적인 언어 결합으로, 오랜 시간 언중들 사이에서 관습적으로 통용되어 온 표현이다.“)

diachronní a etymologická pro nedostatek spolehlivých zdrojů a informací a klasifikace sémantická kvůli velké náročnosti, co se kategorií a kritérií týče. V obecném praktickém použití se používá tedy hlavně formálně-strukturní klasifikace.¹⁸ Pro tuto práci ale není stěžejní, jak jsou dané frazémy strukturovány, nýbrž jejich obsah a význam, nejučelnější je tedy použít tradiční klasifikaci, kterou velmi přehledně utřídila bohemistka Marie Čechová.

Tradiční klasifikace frazémů:¹⁹

- Rčení (různá úsloví) např. *pálí mu to*
- Ustálená přirovnání se srovnávacím výrazem jako např. *chytrý jako liška* a srovnávacím výrazem než např. *udělá to, než bys řekl švec*
- Pořekadla – mající větný charakter, shrnují zkušenost lidí, bývají radící až imperativní např. *kam vítr, tam plášť*
- Pranostiky – výroky týkající se roční doby, počasí a závislosti prací v zemědělství na nich např. *Na svatého Řehoře (12-3) čáp letí přes moře, žába hubu otevře, šelma sedlák, který neoře.*
- Přísloví – ustálené obrazné větné výpovědi dvousložkové – první část přísloví něco kontrastuje, druhá část z toho vyvozuje poučení např. *Kdo jinému jámu kopá, sám do ní padá*

1.2. Klasifikace frazeologismů v korejštině

V korejské lingvistice doposud neexistuje žádný pevný systém klasifikace frazémů, většina klasifikací však dělí frazémy podle tradičních lidových útvarů.

Systém klasifikace, který je nejjednodušší a zdá se nejvíce podobat tradiční klasifikaci bohemistky Marie Čechové, je jeden z nejstarších systémů klasifikací v korejské lingvistice podle Kim Munčhanga z roku 1974.²⁰ Kim Munčchang dělí frazémy, které označuje termínem *kwanjongŏ*, na:

¹⁸ ČERMÁK, František. *Frazeologie a idiomatika česká a obecná: Czech and general phraseology*. V Praze: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1371-0. s. 44

¹⁹ ČECHOVÁ, Marie. *Čeština - řeč a jazyk*. 3., rozš. a upr. vyd. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 2011. ISBN 978-80-7235-413-9. s. 66

²⁰ 김문창(1974).<국어 관용어의 연구> [Studie korejských frazémů], 서울대학교 석사학위논문.

- *soktam* – přísloví např. *Talk čapnŭn te so čapnŭn kchal ssŭnda* (zabít slepici nožem na krávu)
- *kosasŏngŏ* – rčení nebo přísloví převzaté z klasické čínštiny, klasických čínských knih nebo děl²¹ např. *Ilŏkičo*²² (dva ptáci jedním kamenem)
- *ŭnŏ* – argot (slang) např. *kirŏgi appa* (tatínek divoký houser)
- *pijuŏ* – přirovnání např. *nun mŏn čangtalk katchta* (jako slepý kohout)
- *susukkekki* – hádanky např. *Kŭnŭn kŭinde nalataninŭn kŭnŭn? Kkamakŭi.* (Je to ucho, ale létá. Co je to? Vrána.)
- *sugŏ* – idiomatická spojení např. *narakal kŏt katchta* (mít pocit, že člověk vzletí)

Je zřetelné, že i tato klasifikace není rozhodně dokonalá. Např. argot či slang není v češtině jako kategorie uznávaná Františkem Čermákem, který tvrdí, že oddělování této kategorie od odborné terminologie na základě spisovnosti není věcné a smysluplné.²³ Navíc se tyto výrazy mohou vyskytovat i v jednoslovné formě, a nemusí tak odpovídat definici vybrané korejské autorky.

V této práci jsou popsány pak hlavně frazémy, které spadají pod kategorii *soktam*, je tedy důležité objasnit více tento termín. Termín *soktam* se do češtiny překládá jako přísloví.²⁴ Název samotný se skládá ze dvou znaků 俗 *sok* s hlavním významem zvyk a 談 *tam* s hlavním významem slovo, sdělení. Online slovník standartní korejštiny *soktam* definuje následně:²⁵

- 1) přísloví (*kjŏgŏn, čamŏn*), které je odedávna předávané mezi lidmi (synonymní výraz – *ŏnsok*)
- 2) lidové vyprávění (synonymní výraz – *seŏn, soksŏl*)

Samotná definice *soktamu* je tady relativně široká. To se projevuje i ve *Slovníku zvířecích přísloví*, který byl hlavním zdrojem frazémů o ptácích pro tuto práci. V korejských příslovích jsou pro zvýšení expresivity používány často

²¹ PUCEK, Vladimír. *Lexikologie korejštiny*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2204-0. s.209

²² *네이버 사전* [Slovník Naver] [online]. 서울: Naver Corporation, 1999 [cit. 2021-04-08].

²³ ČERMÁK, František. *Lexikon a sémantika*. Praha: Lidové noviny, 2010. ISBN 978-80-7422-020-3. s. 135

²⁴ PUCEK, Vladimír. *Lexikologie korejštiny*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-802-4622-040. s. 210

²⁵ *표준국어대사전* [Slovník standartní korejštiny] [online]. 서울: 국립국어원, 2008 [cit. 2021-04-08].

prostředky jako interogativ, řečnická otázka nebo potenciál (-l ũlkka, -ŭrja)²⁶, které se tolik v českých příslovích neobjevují. Některá přísloví používají také gramatické struktury (-tŭt hata, - katchta, -katchi, -čchŏrŏm), které by pro svoji příměrovou funkci řadily tyto výrazy spíše k přirovnáním, přestože jsou v korejštině často klasifikována jako přísloví. V tomto slovníku se tak často vyskytují výrazy, které by neodpovídaly české definici přísloví, proto je pro tuto práci vhodné vytvořit nový přesnější a užší systém kategorizace.

2.3. Autorova vlastní definice a klasifikace frazémů

Pro účely této práce je potřeba definovat frazém tak, aby tato definice byla schopná pojmut všechny výrazy v této práci. Takováto definice frazém popisuje jako:

ustálený výraz s více komponenty používaný dlouhodobě mluvčími daného jazyka (často vzniklý z nelogického slovního spojení) nesoucí nový (často obrazný a expresivní) význam, který nelze vždy odvodit z jeho komponentů, které jsou k sobě vázány s omezenou spojovatelností.

Pro tuto práci je také namístě ujasnit klasifikaci druhů frazeologických útvarů, které se v ní vyskytují. Některé výrazy, které se objevují v hlavním zdroji této práce, v korejském *Slovníku zvířecích přísloví*, by dle formálních kritérií spadaly spíše do jiných skupin než přísloví, v této práci se o nich proto mluví jako o výrazech podle této nové klasifikace spíše než podle původního zdroje. Tato nová klasifikace nepojímá všechny výrazy, které se do frazeologie řadí, její smysl je čistě praktický pro lepší uchopení a popis výrazů v této práci. Klasifikace pro tuto práci obsahuje šest následujících kategorií:

- přísloví – neměnný výraz, životní moudrost s mravním ponaučením, nepotřebující kontext např. *Kŏmŭn talkto hŭin alŭl nahnŭnta*. (I černá slepice snáší bílá vejce.)

²⁶ PUCEK, Vladimír. *Lexikologie korejštiny*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2204-0. s.210

- rčení (úsloví) – výraz oživující jazykový projev, který jde volně časovat i skloňovat např. *olipalül nāmilta* (vystrčit kachní nožičku)
- pořekadlo – mající neměnnou hodnotu, charakterizující osobu, nebo komentující situaci např. *Pchalangsä han mali poasstako pomi on čul ana?* (Viděl jsi jednoho modrého/zeleného ptáčka a už si myslíš že přišlo jaro?)
- pranostika – výroky týkající se počasí, roční doby a zemědělských prací např. *Talki hä čiki čöne talkčange olŭmjön ssal kapsi olünta.* (Vleze-li slípka do kurníku před západem slunce, ceny rýže vrostou.)
- přirovnání (se srovnávacím výrazem i přímá metaforická označení) např. *kkamakü mijök kamtüt* (jako když se vrána myje)
- (slang)

Jak je patrné, tato klasifikace je vytvořena převážně na základě české klasifikace Marie Čechové. Do této klasifikace nejsou zařazeny výrazy *kosasöngö*, jelikož jsou čínského původu, a nevychází tak z korejského myšlení, přestože ho ovlivnily. Hádanky *susukkekki*, které by se v češtině řadily spíše mezi malé folklorní žánry, taktéž nejsou předmětem této práce, proto zde nejsou uvedeny. Z korejské klasifikace Kim Munčchanga je zde jako možný druh frazému ponechán slang potažmo sociolekt, neboť se v této práci objevují navíc dva slangové výrazy *kiröki appa* a *talksal kehöpchül*. Ty jsou v práci pro svoji populárnost a původ přeneseného významu podporující popsané korejské chápání ptáků uvedeny také.

2. Analýza frazémů o ptácích

V této části jsou frazémy tematicky rozděleny do šesti skupin a je zde analyzován jejich význam v daném jazyku. Frazémy, které jsou zde uváděny jako příklady, jsou zvoleny pro jejich jasnou demonstraci určité vlastnosti nebo v případě, že byl v druhém jazyce nalezen do určité míry analogický výraz.

Příklady a jejich analýza jsou popisovány způsobem volného vyprávění v logické návaznosti pro lepší porozumění kulturního chápání ptáků. Tento způsob dodává textu větší čtivost a činí v něm popsané korejské chápání ptáků lehčí k porozumění pro nezasvěcené čtenáře. Způsob, jakým je tato kulturní analýza podána, dobře provází danou tematikou, jeho nevýhody jsou ale špatná replikovatelnost, která může ubírat na věrohodnosti z porovnání vyvozených závěrů. V závěru poslední podkapitoly praktické části je přidána tabulka shrnující lidské vlastnosti u ptáků pro přehlednost.

Korejská frazeologie a idiomatika není tolik prostudovanou oblastí lingvistiky, jako je tomu v češtině. To se odráží i ve faktu, že v Koreji neexistuje doposud úplný frazeologický slovník. Podstatným zdrojem korejských frazémů o ptácích v této práci je *Slovník zvířecích přísloví*²⁷ a *Online slovník standardní korejštiny*.²⁸ Použité české frazémy jsou čerpány ze *Slovníku české frazeologie a idiomatiky*.²⁹ V této práci se vyskytují i výrazy, které nepocházejí z těchto zdrojů, v tom případě je jejich zdroj uveden zvlášť.

V korejském *Slovníku zvířecích přísloví* je zapsáno 1237 výrazů souvisejících s ptáky. Je tedy jasné, že valná většina těchto frazémů není používána v každodenních konverzacích a mnoho výrazů se může vyskytovat ve více regionálních verzích.

Následující tabulka shrnuje celkový počet frazémů popsaných podle druhů ptactva ze *Slovníku zvířecích přísloví* a *Slovníku české frazeologie a idiomatiky* pro

²⁷ 송재선 편. *동물속담사전* [*Slovník zvířecích přísloví*]. 서울: 동문선, 1997. ISBN 8980380100.

²⁸ 표준국어대사전 [*Slovník standardní korejštiny*][online]. 서울: 국립국어원, 2008 [cit. 2021-04-08].

²⁹ ČERMÁK, František, HRONEK, Jiří a MACHAČ, Jaroslav. *Slovník české frazeologie a idiomatiky*. 1, Přírovnání. 2., přeprac. a dopl. vyd., V nakl. Leda vyd. 1. Praha: Leda, 2009. ISBN 978-80-7335-216-5. ČERMÁK, František, HRONEK, Jiří a MACHAČ, Jaroslav. *Slovník české frazeologie a idiomatiky*. 2, Výrazy neslovesné. 2., přeprac. a dopl. vyd., V nakl. Leda vyd. 1. Praha: Leda, 2009. ISBN 978-80-7335-217-2.

ČERMÁK, František, HRONEK, Jiří a MACHAČ, Jaroslav. *Slovník české frazeologie a idiomatiky*. 3, Výrazy slovesné. 2., přeprac. a dopl. vyd., V nakl. Leda vyd. 1. Praha: Leda, 2009. ISBN 978-80-7335-218-9. ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky*. 4, Výrazy větné. 1. vyd. Praha: Leda, 2009. ISBN 978-80-7335-219-6.

přehlednost a statistické závěry na konci práce. Tato tabulka nezachycuje úplně všechny korejské frazémy o ptácích, s jistotou lze ale říct, že valnou většinu ano. Někteří ptáci jsou zde uvedeni jako název celého rodu, čeledi nebo jiné části z taxonomické kategorizace a u ptáků, kteří jsou přesněji určitelnější, je jejich název pak zde uveden celý.

název ptáka	korejština	čeština
Ptáci žijící v blízkosti lidí		
Domácí drůbež		
bažant obecný ³⁰	107	0
husa domácí	6	28
kachna	28	8
kohout (kur domácí)	26	18
krůta domácí	0	3
křepelka	0	1
křepelka japonská	6	0
kuře (kur domácí)	29	9
slepice (kur domácí)	187	26
slepičí vejce (kur domácí)	62	6
dohromady	451	99
Sokolnictví		
jestřáb lesní	0	1
krahujec obecný	6	0
luňák hnědý	24	2
orel	7	8
ostříž lesní	0	3
sokol	38	2
dohromady	75	16
Nepůvodní chování ptáci		
papoušek	4	1
páv	7	4
pštros	0	3
kanár domácí	0	3
dohromady	11	11
Ostatní ptáci žijící v blízkosti lidí		
holub	22	32
vlaštovka obecná	34	5
dohromady	56	37
dohromady celkem	593	162
Zbytek / Divocí ptáci		
pták	134	46
vejce obecně	0	13
Ptáci žijící u vody		
čáp	20	6
husa divoká	36	0
ibis posvátný	7	0
jeřáb (+mandžuský)	10 (+2)	0

³⁰ V Koreji také tradičně chovaný

kachnička mandarínská	7	0
labuť	5	5
volavka (popelavá/bílá)	13	1
dohromady	100	12
Pěvci		
havran polní	0	3
kavka obecná	0	1
kavka strakovitá	6	0
konipas	0	2
kos černý	0	2
krkavec velký	0	2
skřivan	6	4
slavík obecný	0	1
straka obecná	32	5
strnad	0	2
strnad olivový	2	0
vrabec	67	18
vrána	189	7
žluva černošijná	5	0
dohromady	307	47
Noční ptáci		
sova	17	6
puštík	9	0
dohromady	26	6
Ostatní		
datel	5	2
fénix	0	1
fénix <i>ponghwang</i>	25	0
kukačka obecná	9	4
kukačka menší	6	0
koroptev polní	0	4
racek	7	0
sýkořice vínoprsá	6	0
ostatní	19	8
dohromady	77	18
dohromady celkem	644	142

Tabulka 1 - počet popsáných druhů ptáků

U většiny korejských výrazů je napsáno jejich plné znění v transliteraci, doslovný překlad a skutečným význam přeložený ze slovníkové definice.

2.1. Výrazy spojené s fyzickým vzhledem a stavbou ptáků

První podkapitola se zaměřuje na fyzický a vzhledový aspekt ptáků. Ptáky odlišuje od ostatních zvířat peří. Jde o kožní derivát, který odlišuje i samostatné ptáky od sebe. Peří může mít určitou barvu, texturu, váhu, lehce hoří, může být voděodolné. Dělá ptáky krásné a je to jejich pýcha, zvláště pak u samců. Peří je

první ochranná vrstva. Proto vznikly výrazy jako *posuzovat někoho podle peří* nebo *poznat ptáka po peří* které popisují fakt, že lidé soudí věci a ostatní podle vzhledu či *chlubit se cizím peřím*, kdy se člověk přetvařuje a pyšní se cizími úspěchy. V korejštině tuto analogii názorně využívá podobný frazém:

Kongčaktchöl kkočko taninün kkamakwüta.

vrána nosící paví peří

člověk, (pověštinou zlý) přetvařující se a demonstrující svou falešnou moc

Opeření značí očividnou příslušnost k druhu ptactva a lidé s podobnými charakterovými nebo fyzickými rysy a myšlením mají tendenci se potkávat častěji ať už záměrně či ne. Tento fenomén čeština popisuje příslovím *Vrána k vráně sedá, (rovný rovného si hledá.)* Následující frazeologismus aplikuje podobnou logiku na stejnou situaci.

Katchün kit sänün katchi mointa.

Ptáci se stejným peřím se slétávají k sobě.

Podobné se přitahuje.

Peří může být chápáno díky svému ochrannému faktoru podobně jako lidské oblečení. O tomto náhledu hovoří následující přísloví s podobným významem jako *Šaty dělají člověka.:*

Arümtaun sänün kistchöli kopta.

Nádherní ptáci mají pěkné peří.

I nehezký člověk vypadá dobře v hezkém oblečení.

Nemít peří je znakem nevyspělosti. Ptačí mláďata se rodí bez opeření a z toho je v českém jazyce odvozeno spojení *neopeřené mládě*, tedy člověk mladý a nezkušený. Často se také používá úsloví *Ještě mu peří nenarostlo.* a *Ještě mu nenarostla křídla, a už chce létat.* pro označení nedospělého jedince či nedospělého jedince, který se pokouší o něco nad jeho schopnosti. Mluvčí korejštiny tohoto příoměru pro mládě bez peří také využívají v přísloví:

*Kit opnŭn ōttŏn/ōlin sŏnŭn mom(ŭl) poĉonŭl(poĉŏnĉchi) moshanta.*³¹

Nějakŷ/mladŷ ptŏĉek bez peřŷ se nemŭže chrŏnit.

Mladŷ ĉlovĉk nemŭže ŷit ve světě bez pomoci rodiĉŭ nebo někoho dospělěho.

Pokud je peřŷ obzvlŏstě krŏsně, je cennějřŷ. Proto takově peřŷ vnķmajŷ lidě jako bohatstvŷ ptŏka, kterŷ toto peřŷ nosŷ. V ĉeskě frazeologii lze pak tento vztah k peřŷ nalězt třeba v přirovnŏnŷ *ořkubat někoho jako kavku*, tedy obehrŏt nebo podvěst při hře někoho, a tŷm zŷskat jeho vřechny penŷze nebo to co ĉlovĉk vsadil. V korejřtině podobnŷ vŷraz nebyl nalezen, přŷslovŷ, kterě by ale popisovalo peřŷ jako něĉŷ majetek nebo bohatstvŷ, lze uvěst nŏsledujŷcŷ:

Kongĉakŭn kisŭl akkiko bŏmŭn paltĉhopŭl akkinta.

Pŏv si cenŷ peřŷ, tygr drŏpŭ.

Kaŷdŷ mŏme něco, co je nŏm drahě.

Jak uŷ bylo zmŷněno vŷře, peřŷ stejně tak jako obleĉenŷ mŏ kromě ochranně funkce i funkci zkrŏřlovacŷ. Dŷky pohlavnŷmu dimorfismu je barevně peřŷ zvlŏstě u samcŭ ĉastŷm znakem zdravŷ, dŷleŷitŷm prvkem při boji a soupeřenŷ s ostatnŷmi samci a při pŏricŷch rituŏlech. Pro některě druhy ptŏkŭ je nŏpadnŷ obzvlŏstě jejich ocas. Z těto skuteĉnosti pravděpodobně vzeřlo přirovnŏnŷ:

kkongĉŷ ppaĉŷn sŏ (meĉĉhuli, tulumi, kkwŏng, ĉangdalk)

ptŏk (křepelka, jeřŏb mandŷuskŷ, baŷant, kohout) bez ocasu

nehezkvě ĉlovĉk

Dŷky svěmu objemu, peřŷ schovŏvŏ skuteĉnŷ tvar těla. Bez peřŷ ptŏci vypadajŷ hubenějřŷ. V ĉeřtině existuje přirovnŏnŷ *bŷt (hubenŷ) jako luňŏk* pro ĉlovĉka s vyzŏblŷm a ostře řezanŷm obliĉejem. Jde tedy o ĉŏsteĉnou podobnost s nŏsledujŷcŷm frazěmem:

tĉhŏl bŏsŭn solkŏ

luňŏk bez peřŷ

nepěkně vyhublvě ĉlovĉk

³¹ Online slovnŷk standardnŷ korejřtiny

Bez obrysových per ptáci vypadají jednoduše směšně a nehezky. V češtině tento fakt využívá přirovnání *vypadat jako podškubaná husa* pro nevhodný a nestejněměrný účes. V korejštině se podobný obraz s oškubaným ptákem využívá také:

Tchöl ttütö nohün sä katchta.

(být) jako oškubaný pták

vypadat nevzhledně

tchöl ttütün kkwöng

oškubaný bažant

člověk vypadající nevzhledně

Podobně jako u výrazu s podškubanou husou lze narazit na další frazémy v češtině, které používají peří jako přirovnání k vlasům. Oboje jsou koneckonců kožní deriváty. Ve slovnících jsou popsány výrazy jako *být rozčepýřený/rozcuchaný jako vrabec* nebo *být/mít hlavu jako rorejs* se stejným významem neupraveného porostu hlavy. Dále se pak pro stejnou situaci používají výrazy *mít na hlavě vrabčí hnízdo* nebo *vlasý jako vrabčí hnízdo*. Ty ale rozcuchané vlasy přirovnávají k neudržovanému hnízdu. Vlasy mohou být také jemné a slabé, pro tuto situaci se často používá přirovnání, že má někdo *vlasy jako chmýří*. V korejštině se také objevují další výrazy přirovnávající ptačí peří k lidskému ochlupení. Mluví ale o huňatém krátkém ochlupení.

*Tulumi kkongči katchta.*³²

(být) jako ocas jeřába mandžuského

přirovnání pro krátké a husté vlasy nebo bradku rostoucí v chomáčích

Stejně tak jako lidské vlasy nebo kožní buňky, peří z ptáků časem opadáva. Vypelichané peří může navíc sloužit lovcům jako stopa daného ptáka v přírodě při lovu. Přenesený význam pak lze najít u následujícího frazému. Tak jako ptáci po sobě zanechávají peří, zanechávají po sobě lidé stopy.

³² Online slovník standardní korejštiny

(hwangsä) Säto ančün čarie kis ppačinta.

I ptákovi (čápmi) vypadávají pera na místě kde si sedne.

Lidé po sobě vždy všude něco (nějakou stopu) zanechávají.

Podobný frazém může nést další význam. Pták, který se často přemísťuje, za sebou zanechává pera a čím častěji se přemísťuje, tím více per ztrácí.

*(säto nanün tälo) Säto ančün temata kisi ppačinda. (tünta/ttöläčinta)*³³

I ptákovi vypadne pero na každém místě, kde si sedne. (pokaždé, když vzletí)

Pro člověka není dobré, když se často stěhuje a je nestálý.

V případě kontaktu s vodou opeření ptáků, kteří k tomu nejsou přizpůsobeni, ztratí lehce svůj objem a ztmavne, navíc díky ztrátě objemu je zřetelněji vidět skutečný tvar těla daného tvora. České přirovnání *být/vypadat/chodit/sedět/stát/koukat/tvářit se jako zmoklá slepice/zmoklé kuře* popisující člověka, který vypadá schlíple nebo zmateně, má korejský ekvivalent, který ale místo mentálního rozpoložení popisuje skutečný vzhled:

Pi/sonaki mačün čangtalk katchta.

(být) jako kohout zmoklý v dešti/slejšváku

nehezký, neupravený člověk

Oproti tomu voděodolné peří vodních ptáků chrání tělo před zmáčením díky vrstvě tuku z kostrční žlázy. Tento ochranný efekt je významově přenesen na frazémy spojené s peřím vodních ptáků. V českém jazyce mluvčí použijí výraz *Sjede/sveze se to po něm jako voda po huse.*, kdy daná osoba na něco nereaguje, nemá to na ni žádný vliv nebo si toho vůbec nevšimne. V korejštině nacházíme také frazém s podobným obrazem určité imunity díky peří:

Oli tünge mul kkiöčki

lití vody na kachní záda

činnost, která nebude mít žádný efekt, nezbude po ní žádná stopa nebo je zbytečnou
snahou

³³ Online slovník standardní korejštiny

Zde se také ukazuje další vlastnost přisuzovaná některým ptákům korejskými pozorovateli. Jde o nadřazenost a ušlechtilost u velkých ptáků. Toto vnímání je více rozebráno v pozdější části práce, ale u následujícího frazému se kombinuje s přenesenou imunitou voděodolného peří.

Kilōkitchōl(ttaoki/koniūi nalkä)ün mule čočči angnūnta.

Husí peří (labutí křídla/křídla ibise čínského) se ve vodě nenamočí.

Hodnému člověku se nemůže stát nic zlého.

Dalším důležitým faktorem peří ve frazeologii je jeho barva. Barvy obecně jsou jednou velkou kapitolou, co se symboliky týče. Peří určité barvy často přejímá atributy přisuzované samotné barvě. Nejčastěji popisované jsou dvě barvy, černá a bílá, které jsou stavěny do kontrastu. Černá je často spojována se strachem, neznámem, s nocí a tmou. V křesťanství je černá barva spojována s neštěstím, smutkem, špatností nebo i s hříchem.³⁴ Kromě toho jí každá kultura přisuzuje svoje vlastní významy např. čínská medicína přisuzuje černou barvu elementu vody a značí klid a umírněnost.³⁵ Ve vztahu k ptákům je černá barva ve frazeologii korejštiny vnímána negativně, často spojována se špinavostí, špatností nebo špatným znamením. Naproti tomu je bílá symbolem čistoty, dobré a velké osobnosti a nevinnosti. V české i korejské frazeologii je ptákem spojovaným s černou barvou převážně vrána či havran. Ve Slovníku české frazeologie a idiomatiky se objevuje *být (černý) jako havran* nebo třeba *havraní vlasy*. V korejské frazeologii jsou popsány výrazy neutrální, ale i výrazy využívající symboliky černé vrány jako negativní. Následující přirovnání je příkladem neutrálního vyobrazení černé barvy vrány:

pame kkamakū čapki

chytání vrány v noci

velmi obtížná věc

Černá barva u vrány může být vnímána i jako špína, nebo obecně tmavá pokožka. Proto se někdy používá v kombinaci s určitou částí těla pro vyznačení tmavé nebo špinavé kůže. S použitím titulu určitého člena rodiny se pak v druhém

³⁴ KENNER, T. A. *Symbols a jejich skrytý význam: [záhadný smysl a zapomenutý původ znamení a symbolů v moderním světě]*. Praha: Metafora, 2007. ISBN 978-80-7359-079-6. s.16

³⁵ Tamtéž

příkladu vyjadřuje příbuznost k vráně, tedy určitá podobná vlastnost, která by se teoreticky nesla v pokrevní linii rodiny:

*kkamakü-pal (son)*³⁶

vraní noha (ruka)

nohy či ruce černé nebo špinavé od hlíny

*kkamakü(wa) sačchon*³⁷

bratranec/sestřenka vrány

hodně ušpiněný člověk nebo člověk s tmavou barvou obličeje

S vránou jako nositelkou vlastností spojovaných s černou barvou se pojí také velmi zajímavá asociace. Jak bylo právě zmíněno, kvalitativní sloveso *kkamatcha* (být černý) následně změněno do formy adverbia *kkamakhe*, se používá ve spojení *kkamakhe itta*³⁸, „černě/do černa zapomenout“, tedy úplně zapomenout. Z této asociace pravděpodobně vznikly následující výrazy:

*Kkamakü koki(al)lül mökössna(mökössnünja)?*³⁹

Snědl jsi vraní maso/vejce?

otázka pro člověka, který hodně zapomíná a je zmatený

kkamakü čöngsin

vraní mysl/duch

zmatený člověk

Na druhé straně bílé peří je z morálního hlediska hodnoceno pozitivně. Český výraz *bílá vrána* v korejštině také existuje, ale má jiný význam vycházející z morálního vnímání černé a bílé barvy. V české frazeologii je bílá vrána člověk nebo věc, která se vyskytuje jen ojedinele a vzácně. V korejštině je bílá vrána mezi

³⁶ Online slovník standardní korejštiny

³⁷ Tamtéž

³⁸ *네이버 사전* [Slovník Naver] [online]. 서울: Naver Corporation, 1999 [cit. 2021-04-08].

³⁹ Online slovník standardní korejštiny

ostatními černými vránami hodnocena jako hodný nebo ušlechtilý člověk mezi zlými.

hŭin kkamakü

bílá vrána

hodný člověk mezi zlými

Tak jako je vrána spojována se svým černým peřím, které může značit špatnost, je volavka se svým čistě bílým peřím hodnocena jako ušlechtilá, čistá a dobrá. Často se tak tato protichůdná dvojice setkává v korejských moudrech při situacích, kdy se setkávají dva morálně odlišní lidé nebo jevy.

pāngro mulie muthin kkamakü

vrána obklopená hejnem volavek

špatný člověk sám mezi dobrými

kkamaküwa pāngro (pāngrowa kkamakü)

vrána a bílá volavka (nebo obráceně)

dvě věci, či osoby, které jsou očividně rozdílné

Některá přísloví pak sama dodávají zpětné uvědomění, že souzení jen podle vzhledu nemusí být vždy správné a může klamat. V české frazeologii lze pro tuto situaci použít *Nesud' knihu podle obalu.*, jenž však neobsahuje žádné ptáky. Pro stejnou situaci lze narazit i na obdobný frazém, ve kterém jsou ptáci a barvy prohozené.

*Kkamaküka kōmkilo maūmto (sal/sok) kōmülkka (kōmkessna)?*⁴⁰

Je snad mysl (maso/vnitřek) vrány také černá, protože je černá vrána sama?

Člověk nemusí být zlý nebo špatný, jenom protože tak vypadá.

⁴⁰ Online slovník standardní korejštiny

Pängroka hüikilo sokkkači hüilkka?

Je snad nitro/mysl volavky bílé?

Člověk, který vypadá mile, takový být nemusí.

Barva peří se u některých ptáků může měnit během dospívání, pak ale zůstává stejná. V korejské frazeologii je na skutečnosti, že většina ptáků barvu svého peří nezmění, založeno několik frazémů, které přirovnávají nezměnitelnou přirozenost peří k nezměnitelnosti lidského chování a osobnosti nebo absurdní situaci. U následujícího příkladu jde o ironickou poznámku, kdy mluvčí podotýká, že je něco nemožné a nikdy se to nestane. *Slovník zvířecích přísloví* uvádí i použití u oddalování určité věci do nekonečna. V češtině pro tuto situaci použijí mluvčí *Až naprší a uschne*.

Kkamaküka pängro tökötün.

Až se vrána stane jeřábem. / Vrána se totiž stane jeřábem.

okamžik, který nemůže nastat nebo něco, co se nemůže stát

Stejnou nesplnitelnost vyjadřuje i následující přirovnání. Toto přirovnání se používá pro nesplnitelný sen nebo touhu.

kkamaküka pängro tökilül palatüt

jako když si vrána přeje stát se jeřábem

nesplnitelná přehnaná touha nebo sen

Trvalost černého peří popisuje i tento frazém. Vrána zůstane černou i přestože se umyje a voda na ní tedy nezanechá žádný efekt. K tomuto frazému existuje i obdobný frazém se záměnou ptáků a barev. Význam zůstává stejný.

*kkamakü mijök kamtüt (mokjokhatüt)*⁴¹

jako když se vrána myje

věc nebo činnost bez efektu

⁴¹ Online slovník standardní korejštiny

Vnímání labutě v českém i korejském povědomí je pravděpodobně velmi podobné. V mýtech a lidových tradicích Slovanů i Germánů byla labuť vždy brána za symbol světla pro svoji čistou bělost.⁴²

Koninŭn mijŏkŭl kamči anhato hŭita.

Labuť zůstane bílou, přestože se nemyje.

Dobry člověk zůstává dobrým.

Jak už bylo zmíněno, bílá barva se staví do kontrastu k černé, často pozitivně chápaná. Lze narazit i na případy, kdy tomu však takto není.

U následujících negativních příkladů nelze najít přesný původ těchto výrazů, autor práce tedy nabízí dvě teorie, jak tyto výrazy mohly vzniknout. V těchto frazémech se využívá dvou kvalitativních sloves; *hŭida*, které má prvotní význam „být bílý“ a druhotný význam „být hýřivý“ a *hŭittŏpta* taktéž znamenající „být hýřivý“.⁴³ Pravý význam frazémů, ve kterých jsou tato slovesa použita, by tak mohl být založený na kombinaci bílé části ptačího těla s jedním z těchto sloves. Šlo by tedy o využití mnohoznačnosti slovesa, kdy je daná část ptačího těla bílá, posluchač či čtenář ale chápe kvalitativní sloveso v jeho druhotném významu, tedy být hýřivý. Korejci by tak s použitím polysémie zdůrazňovali lidskou hýřivost v přirovnání k bílému chvostu volavky nebo podbřišku straky. Druhá možnost je založená na faktu, že obě tyto části, chvost volavky a podbříšek straky, jsou místa, která se na ptácích mohou ušpinit nejlehčeji, a přesto jsou bílá. Korejští pozorovatelé by tak mohli dojít k závěru, že jsou tyto dva ptáci hýřiví, jelikož mají bílé peří na místech, která zůstanou čistá jen stěží. Obě tyto teorie by dávaly smysl ve spojení s bílou barvou peří. Přesto jde však jen o spekulace autora.

Hŭittŏpkinŭn pŕngro kungtungita.

Hýřivost je chvost volavky.

označení pro velmi hýřivého člověka

⁴² HEINZ-MOHR, Gerd. *Lexikon symbolů: obrazy a znaky křesťanského umění*. Praha: Volvox Globator, 1999. ISBN 80-7207-300-1. s129

⁴³ Online slovník standardní korejštiny

(Hũikinũn/Hũittõpkinũn) kkačchi päspatak (pä patak/pättäki) katchta.

(hýřivost je) jako podbřišek straky

hýřivý člověk

Korejská frazeologie nabízí bohatou škálu slovních spojení, která využívají korejské vnímání barev a asociace s nimi spojené. Bílá barva je v obou kulturách logicky spojována i se stářím. Korejci k popisu člověka, který je starý, mohou použít následující výraz. S příchodem stáří se lidská pokožka začne podobat vrásčité kůži kuřete a vlasy zešediví, až vypadají jako peří jeřába.

talk salkačche hak mölitchõl

vlasy jeřába na kůži kuřete

přirovnání pro staře vypadajícího člověka

Ptáci nejsou samozřejmě jenom černobílí, další barvy peří se přesto ve *Slovníku zvířecích přísloví* v takové míře nevyskytují. V češtině je frazémů s dalšími barvami peří taktéž poskrovnu, např. *(být) žlutý jako kanárek* tedy jasně žlutý nebo *být jako žluva* tedy být žlutavě bílý a unavený v obličeji.

Peří jako takové je lehké a o této skutečnosti v české frazeologii hovoří slovní spojení *pérová váha* nebo přísloví *Život není peříčko*, které nese určitou podobnost v přirovnání života k peru s následujícím korejským přirovnáním. Zde se odhaluje podobnost také s českým výrazem *brát něco na lehkou váhu*, tedy nevážit si něčeho, nebrat to vážně. Život v tomto korejském frazému pak není život jako celé jeho trvání, ale život jako opak smrti.

Moksumi kilõkitchõlpota kapjõpta.

(mít) vlastní život lehčí než husí pero

nevážit si vlastního života

Díky tomu, že je peří lehké a má aerodynamický tvar, mohou ptáci s vynaložením vlastních sil létat. Jediné samotné pero je ale tak lehké, že může být lehce unášené větrem, obzvláště na podzim, kdy hodně fouká. Z tohoto pozorování vznikl další frazém.

kaülpalame säthchöl

ptačí pero v podzimním větru

neklidný a uspěchaný člověk

Další z vlastností peří je jeho vysoká hořlavost. Pokud je peří suché, lehce vzplane. Korejci toto pozorování přenesli do následujícího přirovnání.

kilokitchöl tchatüt

jako když chytne husí pero

přirovnání pro chování impulzivního člověka

Peří jako takové je ve skutečnosti kožní derivát a vyrůstá tudíž z pokožky ptáků. Pokud je nějakým způsobem odstraněno, dojde k odhalení většinou růžové pokožky s výstupky. Lidské tělo reaguje na různé podněty jako strach nebo chlad většinou fyziologickou reakcí, při které pilomotorické svaly v pokožce napřímí chloupky, a tak povrch kůže vypadá podobně jako právě oškubaná ptačí pokožka s výčnělky.

V české frazeologii z tohoto důvodu vznikl výraz *husí kůže* a následná spojení *dostat/mít husí kůži*, tedy projevovat hrůzu, leknutí nebo pocit zimy a *nahánět někomu husí kůži* pro věc či člověka, kteří vyvolávají odpor, zhnusení a strach. Tento výraz má přímý korejský ekvivalent s jediným rozdílem, místo husí kůže se v korejské frazeologii hovoří o kůži slepičí. Pro opravdovou slepičí kůži se pak používá výraz *talk kköpcil*.⁴⁴

*talksa*⁴⁵

slepičí kůže

kožní reakce připomínající holou slepičí kůži

Důvodem by mohl být fakt, že v Česku existovala dlouhá tradice draní peří, při kterém se škubaly spíše husy a kachny než slepice kvůli kvalitnějšímu peří.⁴⁶ Na Korejském poloostrově, kde tato tradice není tak silná, se většina obyvatel setkala s lysou kůží pravděpodobně spíše u kuřete jako nejvíce obecně chované drůbeže. Korejský *Slovník zvířecích přísloví* pak uvádí i lidovou pověru, která říká,

⁴⁴ TalkToMeInKorean. *Everyday Korean Idiomatic Expressions*. 1. vyd. Sól: Longtail Books, 2014. ISBN 978-89-5605-708-8 13710. s.92

⁴⁵ Online slovník standardní korejštiny

⁴⁶ *Draní peří, aneb jak to bylo pohádka* [online]. Vrchlabí: www.priroda.cz, 2013 [cit. 2021-03-31].

že pokud těhotná žena pozře kuře, narodí se jí dítě s husí kůží. Ve větě se pak tento výraz nejvíce používá v následujícím spojení:

*Talksali totta.*⁴⁷

dostat slepičí kůži

dostat husí kůži

Tento výraz patří mezi nejvíce používané a časem přešel i do nového výrazu, který se řadí k moderním slangu. Autoři *Everyday Korean Idiomatic Expressions* tento výraz řadí ke korejské frazeologii. Tento výraz je slovní spojení vzniklé kombinací původního korejského výrazu s anglicismem pro lidský pár (couple). Pravý význam je označení pro pár milenců, kteří projevují svojí vzájemnou náklonost tak přehnaně, veřejně a otevřeně až, z pohledu na ně kolemjdoucí dostane husí kůži.⁴⁸

talksal kchōpchūl

„pár nahánějící husí kůži“

pár milenců, kteří si svojí vzájemnou náklonost veřejně přehnaně vyjadřují

Ptačí hlava jako taková se jako metafora pro vedení malé firmy, společnosti nebo skupiny lidí objevuje pouze v korejštině. V češtině se takováto asociace neobjevuje.

Talkūi tākalka sōkkolipota nasta.

Je lepší hlava slepice než ocas krávy.

Je lepší být na vyšší pozici v menší společnosti než na nízké pozici ve velké společnosti.

Další velmi důležitou částí ptačího těla jsou oči. Ptáci jsou pověstní svým zrakem. Vidí mnohem ostřeji než lidé a vnímají barvy mnohem citlivěji.⁴⁹ Nejlepší zrak mezi ptáky mají dravci a sovy, které mají vyvinutý zrak pro lov v noci. V tomto pozorování a následném použití v jazyce se čeština i korejšтина velmi podobají. Dobrý lidský zrak a pozorovací schopnosti se přirovnávají v obou jazycích k očím

⁴⁷ *네이버 사전* [Slovník Naver] [online]. 서울: Naver Corporation, 1999 [cit. 2021-04-08].

⁴⁸ TalkToMeInKorean. *Everyday Korean Idiomatic Expressions*. 1. vyd. Sól: Longtail Books, 2014. ISBN 978-89-5605-708-8 13710. s.90

⁴⁹ ŠULC, Michal a Marcel HONZA. Svět očima zvířat aneb jak ptáci vnímají barvy. *Živa: Rozhled v oboru veškeré přírody* [online]. 2014, 2014(4), 4 [cit. 2021-03-31].

orla, v češtině mluvčí říkají *mít oči/ zrak jako orel* v korejšti mluvčí použijí výraz „orlí oči“ *toksuli nun*⁵⁰ nebo ke zraku luňáka *mít oči/zrak jako luňák* v korejštině pak:

Solkä nunkatchi čalto punta.

vidět dobře jako oči luňáka

mít velmi dobrý zrak

V češtině se dobrý zrak a pozorovací schopnosti přirovnávají dále i ke zraku ostříže *mít zrak/oči jako ostříž/jestřáb* a sokola obecně *být bystrý jako sokol*. V korejštině vedle dravců patří k druhům ptáků, kteří jsou spojováni s dobrým zrakem, také sovy, díky jejich schopnosti vidět velmi dobře v noci.

*Olppämi nun katchta.*⁵¹

(být) jako oči puštíka

člověk, který vidí lépe v noci než ve dne

Ptačí oči se dále objevují v obou kulturách v různých situacích. České *kuří oko* jako otláčenina na chodidle, která může vzhledem připomínat oko slepice nebo *vrání oko* připomínající černé oko vrány.⁵² Pokud pták zrak, na kterém je velmi závislý, ztratí, nemůže se pořádně orientovat v prostoru a lidský pozorovatel takového ptáka, zde hlavně kohouta na dvoře, přirovnává k chaotickému potíživci.

Nun mön čangtalk katchta.

(být) jako slepý kohout

zmatený člověk dělající problémy

Se zrakem souvisí i další spojení, která přirovnávají lidský výraz nebo způsob pozorování k nějakému ptáku. Ptáci nemají mimické svaly, při rozhlížení musí hýbat celou hlavou a ptačí motorika je z lidského pohledu neplynulá. Někteří ptáci jsou také zvědaví. Často to pro lidské oči může působit, že ptáci jsou zmatení nebo nechápavě a upřeně na něco hledí. O tom svědčí *koukat jako (mladá) vrána* nebo *koukat (do něčeho) jako husa do flašky/lékárny* a korejské přirovnání:

⁵⁰ Online slovník standardní korejštiny

⁵¹ Online slovník standardní korejštiny

⁵² STYBLÍK, Vlastimil. *Tajemství slov*. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 2006. ISBN 80-7235-336-5. s. 175

haki tali kumöngül túljötapotūt

jako když jeřáb zírá do díry v mostě

něco upřeně pozorovat nebo zkoumat detailně nějakou věc

Další částí ptačího těla je zobák. Zobák plní z většiny stejné funkce jako ústa u lidí, často se proto v českém jazyce pro tuto část obličej používá jako přirovnání. Jde ale o výraz spíše hanlivý. Mluvní češtiny tento výraz používají hlavně ve spojení jako: *dát někomu přes zobák, dostat přes zobák* nebo také *držet zobák*. Se zobákem tak jako s lidskými ústy jsou těsně spojeny i zvuky, které z nich vycházejí. Češi hodnotí ostatní lidi podle jejich řeči tak jako ptáky podle zpěvu jako v *Ptáka poznáš podle zpěvu (a člověka po řeči.)* a zároveň tak mohou zjistit i původ daného člověka podle *Každý pták zpívá, jak mu zobák narost*. Podobná situace vzniká i u následujícího frazému, založeného na podobnosti zvuků, které ptáci vydávají, s konkrétnějšími slovními konstrukcemi v korejském jazyce. Vrána v korejštině křičí *kkaok*, ale někteří posluchači mohou slyšet místo toho *kao*, což je i jeden možný způsob, jak někomu rozkázat, aby šel pryč. Tento výraz se pak používá pro situaci, kdy dojde k nedorozumění a vznikne nepříjemná situace.

*Kkamaküka oči mallanün kjökita.*⁵³

(To je,) jako když vrána říká, ať nepřicházíš.

nepříjemná situace, ke které došlo nedorozuměním

V češtině křik ptáků posluchačům připomíná nerozumné vášnivé žvatlání *tokat jako tetřev* nebo něžné lichotivé mluvení *vrkat jako holub/holoubek*, nadávání *nadávat jako špaček*, hlasité stěžování *zlobit se/ hudrovat jako krocan* nebo předvídaní neúspěchu *sýčkování*. Některé druhy ptáků jsou typičtí svojí schopností napodobovat lidskou řeč. Za takovéto ptáky jsou v obou jazycích tradičně považováni papoušci. V češtině i korejštině se vnímání papouška jako ptáka, který jen hloupě opakuje, ale doopravdy opakovanému nerozumí, shoduje a přirovnání, kde se vyskytuje, jsou téměř totožná, jak je vidět v českém *opakovat něco (po někom) jako papoušek* a korejském:

⁵³ Online slovník standardní korejštiny

ängmusä hjungnä nätüt

jako když papoušek napodobuje

opakovat něco bez znání podstaty

K ptačímu zpěvu se také velice často přirovnává lidský zpěv nebo kvalita lidského hlasu. V češtině se krásný hlas či zpěv přirovnává ke zpěvu ptáčka *mít hlas/hlásek nebo zpívat/švitořit jako ptáček*, kanárka *zpívat jako kanárek* nebo slavíka *zpívat jako slavík*. V korejštině lze o někom říct, že je žluva černošijná *kkökkoli* se stejným významem.⁵⁴ O krásném jasném hlasu pak hovoří (*mít*) *hlásek jako konipásek* a o jemném smíchu *smát se jako hrdlička*. Negativní asociace v této perspektivě se objevují jen v korejštině v následujícím:

Wäkalika hjöngnim hakessta.

Volavka popelavá by mu řekla starší bratře.

člověk s upjatým a hlasitým hlasem

Další z pohledů na ptáky, který souvisí s jejich zpěvem, připodobňuje ptáky k upovídaným lidem nebo je chápe jako roznašeče informací. V obou jazycích se s těmito atributy spojují vrabci. V českém *O tom si už povídají i vrabci na střeše*. Jsou vrabci jako upovídání a zároveň vnímání jako ti poslední, kdo už o určité informaci ví také. Korejšťina chápe vrabce jako upovídání a tuto jejich schopnost lze získat snědením samotného ptáka nebo jeho vejce.

*Čchamsä(al)ül pokkamökössna/kkamökössna?*⁵⁵

Uvařil/snědl (si) vrabčí vejce?

otázka na nebo ohledně upovídaného člověka

Dále se pak v češtině s upovídaností pojí husy *štěbetat jako husy* a v korejštině kachny *Ttong pon oli čičöltätüt hanta*, vrány a straky *Kkamakkačchi solilül tahanta*. a v poslední řadě slepice, které získaly v obou jazycích také roli někoho, kdo všechno prozradí. Podobnou roli slepic lze poznat z českého rčení *vyslepičit to/všechno* a korejského přísloví:

⁵⁴ Tamtéž

⁵⁵ Online slovník standardní korejštiny

Han čip talgi ulmjön, on tongne talgi unta.

Když kvokají slepice v jednom domě, přidají se i slepice v okolí.

Když jeden lže, roznese se to všude.

Jelikož byly odedávna slepice chované lidmi, jsou také spojovány s místy, kde lidé bydlí. Tam, kde člověk neslyší kvokání slepice a štěkot psa *Talksoli käsolito tüllici anhnunta*. nikdo nebydlí a v češtině je to místo *kde lišky dávají dobrou noc*. Přílišná upovídánost je také kritizována jako u loveného bažanta, který se prozradí svým křikem *Unün kkwöngi möndžö čungnūnda*.

Zvuky, které ptáci vydávají, mohou být spojeny i se smutkem a značit poslední čin člověka před smrtí nebo odchodem z významného postavení *labutí píseň/zpěv* nebo existuje i asociace zvuku, který datel vydává narážením svého zobáku do dřeva *psát jako datel*.

Další částí ptačího těla je krk, který nachází užitek pouze v češtině jako připodobnění ke štíhlému krku ženy *labutí šije/krk*. Ve *Slovníku zvířecích přísloví* se elegantní štíhlost objevuje ve spojitosti s vlaštovkou, která se dotýká vodní hladiny *mul čchan čepi*.

Ptačí nohy jsou dalším tématem, které není vnímáno u všech ptáků stejně. Ptačí nožky mohou být drobné a pokud by z nich někdo odebíral krev, získal by jí velmi málo. O takovém mizivém množství hovoří korejská přirovnání *čchamsä taliüi pchi a sä palüi pchi* znamenající „krev z nohou vrabčáka/ptáčka“.

S nohama ptáků je pevně spjatý způsob chůze. Častým ptákem, kterého si lidé mluvící korejsky i česky spojují s jeho dlouhými a hubenými nohama, je čáp, o čemž svědčí české přirovnání *(mít) nohy jako čáp* nebo *vykračovat si/chodit jako čáp*, popisující čapí důstojné, dlouhé a pomalé kroky, které se shoduje s korejským přirovnáním:

hwangsäkölüm

čapí krok

pomalé, jisté a dlouhé kroky (může být použito i pro nějaký proces)

Na straně druhé jsou i lidé, kteří chodí houpavě a mají krátké nohy. Takoví lidé se v korejštině přirovnávají často k nosnici *ssiamtchalk kölüm*, strace *kkačchi kölüm* nebo ke kachně *oli kölüm*, která má svůj český analogický protějšek *kolíbat se/chodit jako kachna*. Malý krok slepic se objevuje i v české pranostice *Na Nový*

rok o slepičí krok., kde malý slepičí krok značí pomalé prodlužování dne.

V korejštině se věnuje malá pozornost i ptačím pařátům. O někom, kdo velmi špatně píše, lze říct, že píše jako by maloval slepičím pařátem *talk pal külitüt*⁵⁶ nebo kachním *olipalül külinta*.

Pro některé ptáky jsou k získávání potravy a přežití důležité drápy, u dravců pak spáry. Spáry v češtině znamenají moc jako u příkladů *dostat někoho/něco do spárů* nebo *dostat/vyrvat někoho/něco se ze spárů*. Spáry u dravců jsou vnímány jako symbol síly i u Korejců, s tím rozdílem, že Korejci drápy u dravců vnímají jako tajnou zbraň a přidávají některým dravcům kromě síly také schopnost strategického myšlení.

(jōnglihan/nūnghan) mänün paltchopül kamčchunta.

(chytrý/zkušený) Sokol schovává pařáty.

Nepříteli neukazuj svojí tajnou zbraň (eso v rukávu).

To, co činí ptáky schopné letu, není jenom peří, ale hlavně přední končetiny přeměněné v aerodynamická křídla. Létání je pro drtivou většinu těchto tvorů nezbytnou aktivitou k přežití. I tento nevyvratitelný fakt je Korejci použit v dalším přísloví. Vychází také ze zkušenosti, že určité situace si vyžadují určité podmínky, aby se mohly uskutečnit.

*Säto nalkäka sänkjōja nalakanta.*⁵⁷

I pták potřebuje křídla, aby vzlétl.

Všechno jde, ale jsou k tomu potřeba adekvátní podmínky.

Zároveň je mávání křídly u ptáků nutností k tomu, aby si našli potravu. Let ptáků se tak v obou jazycích používá jako přirovnání pro lidskou práci, pílí a vytrvalost. V češtině se v pořekadlu *Kůň k tahu, pták k letu a člověk k práci*. k těmto vlastnostem také dodává názor, že každý člověk je jinak užitečný a každý by měl dělat to, k čemu má předpoklady.

⁵⁶ Online slovník standardní korejštiny

⁵⁷ Tamtéž

Säto kis(nalkä)ül čchjōja (umčchŭljōja) nanta.

I pták musí mávat křídly, aby vzlétl.

Je potřeba vyvinout určitou snahu, aby člověk něco získal.

Bez křídel jsou všichni ptáci, kteří létají, odsouzeni k jisté smrti vyhladověním nebo se stanou snadnou kořistí predátorů. V následujícím přirovnání se tak využívá této kruté pravdy pro popis podobné situace u člověka.

nalkä(čukči) pulōčin sä(talk/mä)

pták (slepice/sokol) se zlomeným křídlem (lopatkou)

člověk neschopný žít plnohodnotný život

Stejně tak jako potřebují lidé k chůzi obě nohy, nestačí ptákům k letu jen jediné křídlo. Každý potřebuje obě křídla. Z tohoto lidského pozorování vznikl v korejské frazeologii následující frazém. Ten přenáší nutnost obou křídel na nutnost dvou částí, které musí být spolu, aby něco fungovalo. Jde tedy také o příklad nutnosti určitých podmínek, ale už s konkrétnějším významem.

Säto tu nalkälo nalaja hanta.

Pták také musí létat s oběma křídly.

Když se při práci spolupracuje, jde mnohem líp.

Poznání, že ptačí křídla musí být dvě, se používá i k popisu polarity v našem světě. Křídlo může v češtině nabýt přeneseného významu označující celou stranu, místo, skupinu lidí na této straně nebo politickou příslušnost ve výrazech *levé křídlo* a *pravé křídlo*.

Čeští pozorovatelé dále zaznamenali, že samičky sedící na vejcích a posléze strážící svoje mladé, překrývají svoje potomky vlastními křídly. Křídla v češtině tak mohou symbolizovat i určitý druh ochrany. Viz *pod matčíným křídlem* nebo *pod ochranným křídlem*.

Určitá asociace existuje v povědomí lidí i o roztahování křídel jakožto začátku něčeho nového, vzletu a úspěchu. Další představa může být odvozená i od toho, že někteří ptáci roztahují křídla, aby se zdáli být většími při odstrašení predátora nebo soupeře v páření. V českém jazyce tuto představu užívá *Narostla/Rostou mu křídla*, když se člověku zvýší sebevědomí. V korejské frazeologii je také popsán výraz, který mluví o křídlech ve spojitosti s pozitivním

růstem. Toto spojení doslova znamená, že se někomu opeří křídla korejsky *nalgäga dotčchida* a nese význam zaradovat se, vznášet se radostí nebo to, že se někomu daří.⁵⁸ TalkToMeInKorean pak uvádí často používané přirovnání pro něco, co se velmi dobře prodává. Také dodává vysvětlení, že mladá čerstvě opeřená kuřata by se logicky prodávala více než stará. Jde ale spíše o mnemotechnickou pomůcku než opravdovou etymologii, soudě podle předchozího výrazu, který klade důraz na křídla spíš než na samotné peří. Jde tedy spíše o spojení slovesa prodávat s přirovnáním z předchozího výrazu.

*Nalkä totčchin tüt pchallita.*⁵⁹

prodávat se jako s opeřenými křídly

prodávat se velmi dobře

Tak jako u předchozího příkladu mohou křídla znamenat svobodu a přeneseně popisovat lidský pocit štěstí. Když má člověk pocit, jako by vzletěl, je to kvůli pocitu štěstí a radosti, který lidé pociťují jako náhlou lehkost ve svém životě.

*Nalakal kôt katchta.*⁶⁰

myslet, že člověk vzletí

být šťastný, veselý

Let směrem vzhůru je stejně jako roztáčení křídel chápáno jako kariérní růst. Pro dlouhý a úspěšný let je pak předpokladem kvalitní počáteční impuls, v tomto případě vzletnutí velmi vysoko, kdy pták pak už jenom plachtí a drží se ve výšce.

Säto nopchi ttöja mölli kanta.

I pták musí vzletnout vysoko, aby doletěl daleko.

Člověk má mít velké ambice, aby to dotáhl daleko.

K těmto výrazům lze nalézt negativní protějšky v české frazeologii; *svěsit křídla* pro ztracení energie a vzdání se, *svázat někomu křídla* pro omezení něčí svobody a růstu, také *přistříhnout někomu křídla/křídylka* pro omezení volnosti

⁵⁸ Online slovník standardní korejštiny

⁵⁹ TalkToMeInKorean. Everyday Korean Idiomatic Expressions. 1. vyd. Söul: Longtail Books, 2014. 978-89-5605-708-8 13710. s. 239

⁶⁰ Tamtéž s. 174

nebo rozmachu a v poslední řadě *spálit si/popálit si křídla* pro utrpení bolestného neúspěchu nebo prožití velkého zklamání.

2.2. Výrazy spojené s volností, letem a chytáním ptáků

Křídla ve spojitosti s letem dělají v lidských očích ptáky symbolem svobody a volnosti. Opeřenci jsou vnímáni také jako těžce polapitelní a mohou být symbolem pro daleké cesty. Výraz *být (volný)/žít/cítit se (volně/lehce) jako pták* chápání ptáků jako svobodných stvoření v češtině jasně potvrzuje a dodává i názor, že život ptáků je lehký a bezstarostný. O podobné volnosti hovoří i další korejský frazeologismus, který k volnosti přidává moc a sílu, která je k získání a udržení svobody do určité míry nutná. Ptákem, který pak symbolizuje tyto hodnoty, je sokol, tedy dravec patřící k tělesně větším a silnějším ptákům.

mä pchalča

sokolí osud

život člověka, který je svobodný a má moc

Ptáci a konkrétně ti malí jsou také často vnímáni jako neposední a nestálí. V přírodě obecně často platí, že čím menší je daný organismus, tím rychlejší je jeho hybnost, metabolismus a také kratší délka života. Fyzická nespoutanost a nestálost ptáků je pak často reflektovaná ve výrazech související s mezilidskými vztahy, jako je *přelétavý ptáček/pták* popisující nestálého milence, který často mění předměty svého milostného zájmu. Mezi ptáky, kterým česká symbolika připisuje podobné vlastnosti, patří vrabec. V umění může vyjadřovat nevázanost, život ze dne na den a volnou lásku.⁶¹ Vrabčí neposednost je morálně hodnocená negativně a spojována s nezdvořilostí. *Mít pod čepicí vrabce* je pravděpodobně odvozené z očekávání, že vrabec by zpod čepice uletěl, a tudíž ji neleze smeknout na pozdrav, podporuje toto hodnocení. V následujícím korejském frazému je negativní neposednost převzatá na člověka snědením samotného ptáka:

⁶¹ MYSLIVEČEK, Milan. *Panoptikum symbolů, značek a znamení*. Praha: Chvojkovo nakladatelství, 2001. ISBN 80-86183-25-4. s.262

Kkapulkinün čchamsäkakilül mökössna?

Snědl (jsi) vrabčáka, že tak zlobí(š)?

dotaz na nebo ohledně člověka, který je neposedný

Pozitivně hodnocená neposednost je také vyjádřením nadbytečné energie vzniklé z dobrého naladění.

čchamsäka ččlkimjö nalttütüt

jako když vrabec poskakuje radostí

přírovnání pro člověka, který je zřetelně veselý

K volnosti ptáků se řadí i další vlastnost. Tou je jejich rychlost, která jde ruku v ruce s nestálostí. České (*rozprchnout se*) jako když do vrabců střelí hovoří o rychlém opuštění prostoru, rozprchnutí hejna v panice, a tedy rychlou reakci na podmět. O stejné rychlosti hovoří i následující frazém přirovnávající určitý jev nebo činnost k rychlosti ptáka, který proletí před něčím zrakem.

säka nunapchül činakatüt

jako když pták proletí před (něčím) zrakem

něco, co se stane během okamžiku a je to pryč

Některé druhy ptáků se přemísťují nebo loví v hejnech. Výrazem pro toto ptačí uskupení lze popsat dav nebo větší skupinu lidí. I zde jsou znovu vrabci chápáni jako rychlí a neposední ptáci.

čchamsätte(ka) tömpitüt

jako když se na něco vrhne hejno vrabců

rychlé seběhnutí davu lidí k něčemu

Sokol stěhovavý, který dokáže v letu vyvinout rychlost až 389 km/h, patří mezi nejrychlejší živočichy na Zemi.⁶² Rychlost letu toho dravce je v následujícím výrazu použita v kontrastu s lidskou schopností ptáka chytit. Tento kontrast zvýrazňuje nemožnost žádaného.

⁶² Nejrychlejší dinosaur všech dob. *Osel.cz* [online]. Vladimír Socha, 2019 [cit. 2021-04-01].

Nanŭn mälŭl tolphalmälo čapatallanŭn čchöngida.

žádost, žádající někoho, aby sestřelil letícího sokola kamenem

žádat nemožné

Se vzlétnutím ptáka a jeho uletěním z místa souvisí i určitá úroveň dokonavosti. To, že daný pták odletěl poukazuje na nezvratný a dokonaný jev.

Kilŏki (kkamakŭ/wäkali/hwangsä/päpsä/solkä) (ta/pölssö) nalakassta.

Divoké husy (vrána/volavka popelavá/čáp/sýkořice vínoprsá/luňák) (všechny/už) odletěly.

Daná věc je hotová. Je konec. Něco je pryč a už se to nevrátí.

Některé druhy ptáků patřící mezi tažné přelétající dlouhé vzdálenosti se změnami ročních období kvůli zimování. V Česku z tohoto fenoménu vznikl výraz *tažný/stěhovavý pták*, popř. *být jak tažný pták*. Tento výraz se používá pro člověka, který se často stěhuje, hlavně kvůli práci. V korejské frazeologii existují podobná spojení, avšak ta jsou zaměřena na jeden určitý druh tažného ptáka, a tím je divoká husa, korejsky *kilŏki*. Příkladem mohou být následující spojení:

*kilŏki hanpchjŏngsäng*⁶³

život divoké husy

život, kdy člověk cestuje z místa do místa (za prací)

Za zmínku určitě stojí i slangový termín *kilŏki appa* „tatínek divoký houser“⁶⁴ používaný pro otce rodiny pracujícího v Jižní Koreji, zatímco jeho manželka a děti žijí v anglofonní zemi (důvodem je možnost získání dobrého vzdělání pro potomstvo). Otec tak musí dojíždět za svojí rodinou velice daleko, jako když husy táhnou.⁶⁵

O opravdovém tažení hus se v češtině objevuje pouze pranostika, která hovoří o divokých husách táhnoucích na sever na jaře: *Spatří-li kdo z jara divoké*

⁶³ Online slovník standardní korejštiny

⁶⁴ Noviny Jŏnhap uvádí i další termíny; otec, který má dostatek peněz na návštěvy rodiny je nazýván *toksuli appa* (orlí otec), otec bez peněz na návštěvy rodiny pak *pchengkŭn appa* (tučňáci otec) a otec, který nemá peníze na to, aby svoje děti vůbec poslal do zahraničí, ale alespoň jim pronajme malý byt v Gangnamu, části Sŏulu plné akademií, je nazýván *čchamsä appa* (otec vrabčák).

⁶⁵ 카페맘 · 대전동아빠... 학부모고충 담은 신조어 백태 [*Tatínek z Täčontongu...různé neologismy popisující těžkosti rodičů ve vzdělání jejich dětí*]. 연합뉴스 [online]. 서울, 2012 [cit. 2021-04-01].

*husy při tahu, budou mít v tom domě tolik housat, kolik se napočítá divokých husí.*⁶⁶
Zde jde spíše o pověru a možná o určitou úvahu, že husy musí vydržet dlouhé cesty do svých zimovišť a zpět a nemusí to všechny přežít, tudíž pokud se jich daný rok vrátí více než běžně, je z toho možné soudit příhodné přírodní podmínky, z kterých mohou mít užitek i husy chované v zajetí.

Vedle divokých hus mezi tažné ptáky, o kterých mluví některé frazeologismy, patří i vlaštovky. Husy na Korejském poloostrově zimují a vlaštovky hnízdí. Když přijde čas tažení, oba druhy se tudíž sobě navzájem vyhnou. Vlaštovky s divokými husami lze tedy v Koreji dohromady spatřit jen vzácně. Toho si lidé na Korejském poloostrově všimli, a vzniklo tak moudro popisující dva jednotlivce, kteří se také nikdy nemohou setkat.

Čepika kamjŏn kilŏkinŏn ogo, čepika omjŏn kilŏkinŏn kanta.

Když vlaštovky odlétají, přiletí divoké husy a když přilétají vlaštovky, divoké husy odlétají.

dva lidé, kteří spolu nemohou žít

O dalekých cestách divokých hus hovoří i další úsloví, které mluví o člověku, který utekl někam daleko, jako kdyby ho zavolala husa a on odletěl s ní.

*Kilŏki pullŏssta.*⁶⁷

Zavolala (ho) divoká husa.

člověk, který utekl někam hodně daleko

S husami konkrétně se pojí v obou jazycích i další vlastnost, která je v kontrastu s volností ptáků. Tato vlastnost je dodržování řádu a pořádku. V češtině se s husami pojí *jít husím pochodem* pro řádné postupování v zástupu. V korejštině se s divokými husami pojí pořádek, který dodržují táhnoucí husy v letu.

Kilŏkinŏn nal ttä čulčičŏ nanta.

I husy, když letí, tak letí v řadě.

Člověk by měl dodržovat pořádek, když ho dodržují i husy.

⁶⁶ VAŠKŮ, Zdeněk. *Velký pranostikon: 3 000 pranostik*. Praha: Academia, 1998. ISBN 80-200-0650-8. s. 96

⁶⁷ Online slovník standardní korejštiny

Přestože jsou ptáci těžce polapitelní, lidé je chytali od nepaměti kvůli masu, peří nebo pro potěšení z jejich vzhledu a zpěvu. Chytání drobných ptáků se označuje jako čížba nebo ptáčnictví a řadí se k tradičnímu myslivectví a sokolnictví. K jednomu z metod lovu patří i chytání ptáků na lep, ze kterého vzešlo potom české *chytit někoho na lep* pro úspěšné polapení, přistižení nebo podvedení. O ptácích v klecích existuje vícero frazémů, jelikož je přirovnání k ptáku (nebo i jinému zvířeti) v kleci velmi lehce pochopitelné a obrazné. V češtině je pro podvedení a případné polapení někoho jiného používán slovesný frazém *dostat/chytit ptáčka do klece*. Když už je daný člověk podvedený a polapený, říká se: *Ptáček je v kleci*. nebo *mít ptáčka v kleci*. Korejská idiomatika používá víceméně totožný obrat pro uvězněného člověka:

säčange kathin sä

pták chycený v kleci

člověk lapený, uvězněný

Podobný výraz je i ten následující, který je ale chápán jako situace, která se stala před malou chvílí nebo se děje. Mluví o ptáku, který se dostal do sítě. Zatímco ptáček v kleci už v ní nějakou dobu je, pták v síti se do ní dostal teprve nedávno a neví, co se s ním bude dít dále. Z toho lze chápat, proč tento výraz vyjadřuje větší dramatickosti a nebezpečí.

kūmule tūn sä

pták chycený do sítě

člověk v situaci, ze které není úniku, možná i smrt

K síti se váže i další výraz, který značí člověka, který se z metaforické sítě dostal a je tedy svobodný.

kūmulül pösōnan sä

pták, který se dostal ze sítě

osvobozený člověk

Lidské i ptačí chování se mění podle situace. Všechna zvířata trpí, pokud jsou zavřená v kleci, a u ptactva tomu není jinak. Stejně tak i člověk je nerad omezován v jakékoli míře. České *V kleci ani pták nezpívá*. popisuje pak skutečnost,

že ani velmi veselý a bezstarostný člověk se nechová stejně vesele po ztrátě své svobody. V korejské frazeologii není o zpěvu ptáků v kleci taková zmínka, místo toho zde existují frazémy mluvící o omezené svobodě v kleci. Tyto frazémy tedy nejsou analogické, ale popisují stejný jev z jiných úhlů pohledu, které se navzájem doplňují.

(säčange) kathjösstön säka hanullo nalakanta.

Pták, který byl chycený (v kleci), letí k nebi.

Člověk i zvíře cítí úlevu a radost, dostane-li se z vězení ven.

(säčange) kathin sänün hanülül (jesnal noltön supchül) küliwöhanta.

(V kleci) chycený pták touží po nebi (lesu, kde si kdysi poletoval).

Uvězněný člověk nebo zvíře touží po svobodě.

Jak už bylo zmíněno výše, lidé a zvířata mění svoje chování v zajetí. Vrozené pudy nelze ale zcela ztratit. Následující frazém tak mluví o něčí přirozenosti, o zkušenosti, že lidé se nemění.

Säčange kathin sänün nanün kösül ičči anko itta.

(Ani) pták chycený v kleci nezapomene, jak létat.

Člověk nezapomíná lidskou přirozenost.

Po případném úspěšném polapení kořisti nemusí být lovec spokojen s výsledkem, může chtít víc. Hamižnost se může člověku někdy velmi špatně vyplatit a risk ovšem není vždy zisk. V češtině se pro takovou situaci používá přísloví *Lepší vrabec v hrsti než holub na střeše*, které říká, že by se člověk měl raději spokojit s průměrným a jistým výsledkem než riskovat ztrátu i toho průměrného pro něco lepší a nejisté. Korejci pro stejnou situaci používají následující rčení, které ale mluví spíše o následku než varování.

Nanün sä potaka čapün sä nohčhinta.

nechat si uletět chyceného ptáčka při koukání na letícího

přijít i o průměrný výdělek při riskování lepšího

Chycení ptáka, obzvláště pak velkého, způsobem, který na to není určený, je bráno jako šťastná náhoda. V následujícím frazému se navíc k tomuto významu přidává i význam o divoké huse, jakožto ušlechtilém člověku. V této situaci symbolizuje divoká husa člověka, který je přistižen v situaci, která je trapná nebo pod jeho úroveň.

(sä/čchamsä) koki kǔmule kilöki köllinta.

chytit divokou husu do sítě na ryby (sítě na ptáky/vrabce)

šťastná náhoda nebo trapná situace pod úroveň člověka

U chytání ptáků může dojít i na situaci, kdy jsou vložena snaha a zdroje neúměrné výsledku.

Okǔl tǔnčǔ čchamsälǔl čapnǔnta.

sestřelit vrabce jadeitem

mít více škody než užitku

Nevhodný a neefektivní způsob konání může kromě škody pro toho, kdo danou činnost dělá, způsobit jako vedlejší efekt i zisk či výhodu pro druhou stranu, která měla být původně postižena. V tomto obrazném vyjádření při pokusu chytnout vrabce, člověk ptáka zažene do lesa, ptáka nechytí, a navíc mu takto pomůže se ukrýt, druhá strana, zde tedy vrabec, celou situaci zvládne, a dokonce z ní i profituje.

Čchamsälǔl supchǔlo ččočchnǔnta.

zahnat vrabce do lesa

způsobit si škodu a druhému užitek

Neefektivní a nerozvážené chytání ptáků v češtině vyjadřuje také slovesný frazém *jít/chodit s bubnem/kanonem na vrabce*. Člověk, který si takto počíná, jedná unáhleně a neopatrně. Korejšťina nabízí překvapivě podobný frazém, který místo unáhlenosti v dané situaci zdůrazňuje neefektivnost a nedomyšlenost způsobu tohoto chytání.

Tǎpcholo čchamsä ssonǔn kjökida.

střílení kanónem po vrabcích

dělat jednoduchou věc složitě

Ptactvo lze chytit živé nebo ho při chytání usmrtit. O dobrém lovcovi a využití dobré šance mluví přísloví, které je možno velmi jednoduše přeložit do češtiny jako *(zabít) dvě mouchy jednou ranou*. V korejské verzi tohoto frazému jsou místo much dva ptáci nebo orli a rána je specifikována na jeden kámen, šíp nebo vrh.

(hwasal han tälo/han pchalmälo) tol hanalo sä tu malilül čapnünta. (ttölkunta.)

chytit (sestřelit) dva ptáky jedním kamenem (jedním šípem/jedním vrhem)

zbavit se dvou problémů jedním řešením

Co se týče lovení a chytání ptáků, nabízí česká frazeologie další velmi používané přísloví *Potrefená husa nejvíc křičí/se vždycky ozve/kejhá*, kdy *potrefená husa* symbolizuje postiženého nebo kritizovaného člověka, který je ale často oprávněně kritizován. V korejské frazeologii není husa takto vnímána. Dalším častým českým úslovím, které také využívá obraznosti spojené s lovením ptáků, je *chytat lelky*, tedy nedávat pozor a nedělat nic jen lenošit. Tento výraz nejspíše vznikl z historické skutečnosti, kdy ptáčníci lovíli drobné ptáky na lep. Lelek je ale noční pták, tudíž návnadu na lepivé pasti nemohl vidět, a nelze ho tedy tak chytit. Pokud tedy někdo tvrdil, že jde chytat lelky na lep, ve skutečnosti nedělal nic.⁶⁸ korejština má svůj vlastní výraz pro lelka *ssoktoksä*, o němž však ve frazeologii není ani zmínka.

2.3. Výrazy spojené s ptáky jako potravinou a jejich chovem

Postupem času lidé zjistili, že je daleko výhodnější drůbež a jiné ptáky chytit jednou a chovat pro mladé. S vývojem zemědělství se tak rozmohl i rozvoj chování drůbeže, okrasných ptáků a sokolnictví. S tím se upevnila pozice těchto ptáků jako platidla, majetku a symbolu hojnosti. V průběhu vývoje chovatelství pak z nově nabytých zkušeností vznikala základní moudra, které měla pomoci budoucím chovatelům k lepším výsledkům. V české frazeologii lze uvést například pranostiku z *Velkého pranostikonu: Na svatého Valentýna nemá hospodyně nasazovat husy, neboť by nebyla dobrá housata*.⁶⁹ V korejštině se místo o chovu hus píše však jen

⁶⁸ Chytat lelky. *Ontola* [online]. 2007 [cit. 2021-04-01].

⁶⁹ VAŠKŮ, Zdeněk. *Velký pranostikon: 3 000 pranostik*. Praha: Academia, 1998. ISBN 80-200-0650-8. s. 72

o chovu slepic. Kuřecí maso u starších slepic už není tak chutné jako u mladých a starý pes už také nemůže plnit svojí roli ochránce domu.

Talkŭn samnjŏn kilŭči anhko (känŭn sipnjŏn kilŭči anhnŭnta.)

Kuře se nechová více jak 3 roky (a pes ne více jak 10 let.)

příslloví sdělující, že maximální ideální doba chovu kuřat jsou 3 roky

Lidé mohou často podléhat dojmu, že ostatní v jejich okolí mají lepší život, více peněz atd. Ve frazeologii češtiny a potažmo i dalších evropských jazyků se vyskytuje výraz *Sousedova tráva je vždy zelenější*, který vychází pravděpodobně z faktu, že lidé si obecně často neváží toho, co mají, a toho, na co jsou zvyklí. Toto přísloví ale očividně neobsahuje žádné ptactvo, v korejské frazeologii má ale částečný ekvivalent, který místo trávníku porovnává právě slepice.

Iusčip talki tŏ kchŏ pointa.

Sousedovic slepice vypadá větší.

Životy a majetek ostatních člověku vždy připadají lepší než jeho vlastní.

Tato situace může u lidí vyvolat jednu z ošklivých lidských vlastností a tou je závist. Ta, nepotlačená, pak může vést k okrádání. V českém jazyce je s krádežím spojována výhradně straka. Říká se *krást/být jako straka* tedy krást bez zábran a nevybíravě nebo *domáci straka* jako osoba dopouštějící se krádeží v užším kolektivu, kam patří. V korejských příslovích je naproti tomu straka brána jako nástroj k ochraně majetku. Následující přísloví je svojí formou blízké pověře:

Kkačchi palŭl pokkŭmjŏn totukčilhan salami malla čuknŭnta.

Když upražíš nohu straky, tak zloděj umře žizní.

moudrost, která radí, jak předejít krádeži nebo se pomstít zloději

Pokud už ke krádeži dojde, není vyloučeno, že se k ní zloděj uchýlí znovu. Další frazém tak popisuje zkušenost, ve které se kombinuje myšlenka, že pokud se něco povedlo jednou, není důvod, proč by se to nemohlo povést znovu s faktem, že lidé se často nechávají ovládat egem, chtějí více než předtím a také s deterministickým pohledem na realitu, který předpokládá, že zlí lidé mohou být jen zlí a hodní jen hodní. Zloděj tak postupem času začne krást větší a dražší věci a slepici nahradí kráva.

Talktotuki sototuk tōnta.

Zloděj slepic se stane zlodějem krav.

Ten, kdo jednou něco ukradl, to udělá znovu a ve větší míře.

Drůbeží maso je levnější na produkci a chuťově méně výrazné. Lidé proto vnímají červené maso jako cennější. V následujícím moudru se využívá podobné struktury jako v už ve jmenovaném *Lepší vrabec v hrsti než holub na střeše*. V tomto obraze je ale použito maso:

Kūmnjōn satalika mjōngnjōn sotalipota nasta.

Lepší ptačí stehna letos než hovězí napřesrok.

Lepší je horší možnost dříve než lepší možnost později.

Ptáci jako majetek mohou být využiti k hoštění hostů a ukazování vlastního bohatství. Některá přísloví pak pozitivně ukazují šikovnost hostitele a přeneseně znamenají mazanost a chytré zvládnutí situace.

(Čcham)sā han malilo tongne čančchi pōlinta.

uspořádat hostinu pro okolí z jednoho ptáka (vrabce)

chytré řešení problému nebo velmi efektivní zvládnutí situace

Situace může být i obrácená, kdy člověk investuje do něčeho víc, než je třeba, a v závěru si tak způsobí větší škodu než zisk. Následující úsloví existuje v obměnách s hostinou nebo obřadem předků. V následujícím frazému je slepice stavěna do kontrastu s krávou, která má větší hodnotu a je náročnější k získání.

*Talk čapa hal česa so čapa hake tōnta.*⁷⁰

porazit krávu na obřad předků, na který se měla chytit slepice

investovat víc, než je třeba a uškodit si

Obdobná situace nastává i u následujícího rčení, kde ale místo volby zvířete člověk pochybil ve volbě nástroje, řešení dané situace.

⁷⁰ Online slovník standardní korejštiny

Talk čapnŭn te so čapnŭn kchal ssŭnta.

nožem na krávu zabít slepici

použít zbytečně velkou sílu/nástroj/věc na něco, kde stačí menší

Ke všem hostům by se člověk měl chovat stejně. Následující přísloví popisuje opačný lidový názor, že ke každému je stejně potřeba přistupovat jinak. Některých lidí si tolik nevážíme a je na nich potřeba šetřit a u jiných se člověk musí zase snažit. Některého hosta tak člověk pohostí kuřetem a jiného hovězím.

Talk čapa täčŏphal sonnim issko, so čapa täčŏphal sonnim issta.

Jsou hosté, které člověk uvítá kuřetem a jsou hosté, kteří se vítají hovězím.

Ke každému hostu by se člověk měl chovat podle situace.

Drůbež patří k těm zdrojům živočišných bílkovin, které se rychleji vychovají. Divoká drůbež byla obecně upřednostňována před drůbeží chovanou v zajetí. Obecně můžeme ale říct, že kvalitou a chutí masa je drůbež podobná. Z téměř úplné podobnosti vznikl výraz:

kkwŏng täsin talk

kuře místo bažanta

náhrada, která sice není úplně dokonalá, ale bohatě stačí

Další přísloví spojené s konzumací pečeného bažanta se pojí s velmi zajímavým lidovým příběhem. Kdysi dávno v jedné horské vesnici žil mladý pár s matkou ženy. Manžel byl lakomý a nechtěl pracovat a vždy přes den v horách chytil bažanta, doma ho schoval a až přišla noc, upekł ho a snědl. Po nějaké době to jeho žena s její matkou zjistily, a když byl muž pryč, bažanta našly a snědly samy. Ten den se v noci muž těšil, jak si na bažantovi pochutná, ale když se podíval na místo, kam ho schoval, bažant tam nebyl. Manželka ho poté pokárala: „To nemáš celou noc co dělat, že se pořád vracíš na to místo, kde jsi snědl bažanta? Ani popel z ohně tam nezbyl.“⁷¹ Proto se následující výraz používá pro místo, kde se něco stalo, ale už po tom není ani stopy.

⁷¹ 꿩 구워 먹은 자리 [*Misto, kde byl sněden bažant*]. *한국민족문화대백과사전* [online]. Seoul: Shin Wolgyun, 1998 [cit. 2021-03-31].

kkwŏng kuwŏmŏkŭn čali

místo, kde byl sněden bažant

místo, kde se něco stalo, ale nezbyla po tom žádná stopa

Příběh s bažantem se dále používá i ve výrazu, ve kterém je místo nahrazeno zprávou. Muž se o bažanta nepodělil, a tudíž zpráva o sněženém bažantu je něco, co není, tedy žádná zpráva nebo zprávy o něčem nebo o někom: *Kkwŏng kuwŏ mŏkŭn sosikita*. Bažant je tedy vnímaný jako vzácný druh drůbeže. Když se člověku poštěstí bažanta ulovit, chce ze situace vytěžit nejvíce. Následující přísloví toto popisuje takto:

*Kkwŏng mŏkko al mŏknŭnta.*⁷²

sníst bažanta a jeho vejce

jednou činností získat více věcí

Z faktu, že je vrabec drobný a křehký ptáček, vznikly i další frazémy. Následující přísloví hovoří o síle mysli ve spojení s hladem. Danému člověku stačí se jen podívat na malého ptáčka a zmizí jeho hlad.

Sočŭngenŭn čchamsäman pwato nasta.

Když má člověk chuť na maso, stačí jen, aby užírl vrabčáka, a už je mu líp.

Hladový se cítí sytější, jen když spatří trochu jídla.

Frazémů spojených s ptáky a jejich konzumací je spousta. Mezi nimi je jeden, který podle TalkToMeInKorea patří mezi ty nejvíce každodenně používané. Používá se, když člověk něco pokazí nebo zapříčiní a dělá nevinného, přestože to není pravda. Hraje si na nevinného. Tímto výrazem je rčení:

*Olipalŭl nāmilta.*⁷³

vystrčit kachní nožičku

dělat nevinného

Celé původní znění tohoto frazému v překladu znamená sníst kuře a vystrčit kachní nožičku *Talk čapamŏkko olipal nāminta*. V promluvě se pak tento frazém používá

⁷² Online slovník standardní korejštiny

⁷³ Online slovník standardní korejštiny

hlavně ve tvaru *Olipal nāmīlčima*, tedy „nevystřkuj kachní nožičku“ s českým významem „Nehraj si na nevinného.“

Dále pak existují frazémy spojené s kuřecím krkem, nohama nebo křídly. Zde se nachází další podobnost v českém a korejském chápání křídel. Ve *Velkém pranostikonu* je zapsána varující pranostika *Na nový rok se nemá jíst nic od ptáka, aby z domu štěstí neodletělo.*⁷⁴ Tuto představu o odcházení nebo utíkání něčeho kvůli konzumaci opeřence s křídly lze spatřit i u korejské pověry, která tvrdí, že by ženy neměly jíst kuřecí křídla, jinak je manžel podvede.

Jōčaka talk nalkālūl mōkūmjōn nampchjōni palam pchiunta.

Když žena sní kuřecí křídla, tak ji podvede její manžel.

přísluví varující ženy ohledně jezení kuřecích křídel

Kromě toho existuje i přísloví říkající, že ženy nemají jíst kuřecí krk a nohy, neboť když to udělají, rozbijí nádobí *Jōčaka talkūi mokina palūl mōkūmjōn kūlūs kkānta.*

Korejský slovník zvířecích frazémů nabízí další frazémy o chované drůbeži, které ale o samotných ptácích nic neříkají. Patří sem na příklad „zabíjet kuře, když člověka bolí zuby“ *I alhnūn nal talk čapnūnta.* s významem dělat práci jen napůl nebo „Když sníš sám kuře, sousedé na tebe zanevřou.“ *Talk čapamōkko ius insim ilhnūnta.* říkající, že se člověk má dělit s ostatními. Kuře je i zde chápáno jako jídlo a objekt spíše než zvíře s určitými vlastnostmi.

Vedle domácí drůbeže a ptáků chovaných pro svoji krásu nebo zpěv lidé chovají ptáky také k lovu. Sokolnictví a s ním spojené frazémy existují v obou kulturách, té české i korejské. Nejvíce podobností lze nalézt u přirovnání ke zraku těchto dravců. O těchto výrazech se hovoří už v předchozí části soustředěné na fyzickou stavbu ptáků. V sedmé podkapitole praktické části o ptácích je dravcům také věnován malý prostor, kde je na ně nahlíženo jako na nositele lidských vlastností. Zde jsou popsány zbylé atributy a situace s dravci spojované, které přešly do korejské frazeologie a povědomí lidí. Podobné české frazémy k následujícím výrazům ale nejsou.

Dravci jsou si velmi podobní a pro obyčejného člověka s necvičeným okem jsou tyto ptáci v letu téměř nerozlišitelní. Člověk, který nebyl sokolník a neznal

⁷⁴ VAŠKŮ, Zdeněk. *Velký pranostikon: 3 000 pranostik*. Praha: Academia, 1998. ISBN 80-200-0650-8. s.47

přesný vzhled těchto ptáků, si je omylem musel splést, a tak vzniklo rčení o člověku, který si popletl dvě podobné věci.

Solkälül mälo (mäül solkälo) poassta.

Viděl/a sokola místo luňáka (luňáka místo sokola).

splést si dvě podobné věci

V příslovích o sokolnictví se s dravci vyskytuje velmi často bažant jako jeden z nejčastěji lovených ptáků. Pokud by si tady spletl někdo lovícího sokola s loveným bažantem, který navíc vypadá úplně jinak, musel by mít velmi špatný zrak nebo úsudek. Tak vzniklo rčení komentující záměnu dvou velmi rozdílných věcí.

Mälül kkwöngülo poassta.

Viděl/a bažanta místo sokola.

splést si dvě velmi rozdílné věci

Tento kontrastní vztah kořisti a lovce vyjadřuje i následující přirovnání hovořící o situaci, která vede k jasnému neúspěchu, problému nebo dokonce smrti.

mä apche kkwöngi(pitulki)

bažant (holub) před sokolem

člověk v situaci s pro něho špatným koncem

Dravci se chovali hlavně pro lov, a pokud tedy tito dravci nebyli schopni svoji kořist ulovit, byli bez užitku. Do jejich trénování a chování se muselo investovat hodně času a zdrojů. Když pak sokolník ztratil sokola i s uloveným bažantem, byla to pro něj velká ztráta.

Mä ilhko kkwöng ilhnūnta.

přijít o sokola i bažanta

přijít o všechno

2.4. Výrazy spojené s pověrami, počasím, časem a mytologií

Lidé byli vždy pověřiví a některé pověry a mýty jsou založené na pravdě více a některé méně. Ptáci byly často chápáni jako poslové bohů, vyšších sil či nebes, a proto se ve frazeologii obou jazyků objevují s podobnými rolemi. Výrazy, které patří do této skupiny, bychom podle českého dělení mohli klasifikovat jako pranostiky, lidovou moudrost nebo jako určitý druh folkloru.

Ve *Slovníku zvířecích přísloví* je zapsáno nespočet těchto mouder. Jsou z různých míst v Koreji, některá jsou pravděpodobně velmi stará a některá moudra si dokonce i přímo odporují.

Prvně se tedy tento oddíl zaměří na ptáky jako znamení. K tomu, aby se obyčejný pták stal osudovým znamením nebo poslem vyšších sil, je potřeba určitý druh chování. Daný pták může přiletět na neobvyklé místo. Zakřičet v určité době, chovat se podivně nebo být doprovázen dalším nezvyklým jevem. Záporných a špatných znamení spojených s ptáky je hodně. Dobrým příkladem je vrána. Jak už bylo uvedeno v dřívější části práce, vrána je spojována s černou barvou. I to je jistě jeden z důvodů dalšího negativního vnímání. Kromě toho je pro negativní vnímání vran důležitý fakt, že vrány v Evropě žijí převážně v severních zemích a do střední Evropy přilétají zimovat. Lidé si je tak spojili s přicházející zimou, a tedy i tmou a menším zdrojem potravy.⁷⁵ Dalším důvodem, proč jsou vrány vnímány v češtině negativně, je jejich masožravost. Už odedávna se snad tak díky tomu vrány spolu s krkavci objevovaly u poprav nebo válek, aby využily snadný přístup k masu. V Evropě jsou vrány a havrani bráni sice jako nositelé neštěstí, poslové smrti ale zároveň jako ptáci chytří a vynalézaví⁷⁶ Symbolizují také vševědounost a věštbu.⁷⁷ V korejském pojetí je nešťastné znamení, když člověku přeletí vrána přes cestu (v češtině černá kočka), na jedno místo se sletí hejno vran, nebo stačí vránu slyšet. Je špatné slyšet křik vrány před jídlem, v horách, před vydáním se na cestu, v nemoci nebo při východu slunce.

⁷⁵ Na vysokém dubě, sýrec. *Znak Značka Znamení* [online]. 2016 [cit. 2021-04-01].

⁷⁶ HEINZ-MOHR, Gerd. *Lexikon symbolů: obrazy a znaky křesťanského umění*. Praha: Volvox Globator, 1999. ISBN 80-7207-300-1. s. 64

⁷⁷ MYSLIVEČEK, Milan. *Panoptikum symbolů, značek a znamení*. Praha: Chvojko nakladatelství, 2001. ISBN 80-86183-25-4. s. 67

Säpjök kkamaküka ulmjön salam čuknünta.

Když za úsvitu zakřičí vrána, zemře člověk.

příslloví varující před křikem vrány za úsvitu

Špatným znamením je i křik sovy, které křičí v noci, nebo kokrhání kohouta. Kohouti kokrhají ráno. Pokud kokrhají navečer či v noci anebo místo nich kokrhá dokonce slepice, je to něco neobvyklého a značí problémy v domě, válku a neštěstí. Podle slovníku zvířecích přísloví tomu lze předejít uříznutím hlavy kohouta a zakopáním ho.

Sutchalki hanpamčunge ulmjön kü čipe hwaka tūnta.

V domě, kde kohout kokrhá uprostřed noci, se stane neštěstí.

příslloví varující před kokrháním kohouta v noci

Špatným znamením je také luňák na střeše *Solkäka čipung üe ančümjön hjungsananta*. Naproti tomu k ptákům, kteří symbolizují převážně pozitivní změny a události, patří straka.

Kkamaküka ttečiö ulmjön hjungčoiko, kkačchika ttečiö ulmjön kilčoita.

Křik hejna vran je špatné znamení, křik hejna strak je šťastné znamení.

příslloví hodnotící vrány jako dobré znamení a straky jako špatné

Pták, který může dále nosit štěstí, je v korejštině slepice, která zakvoká na Nový rok *Talki uni sähäe poki onta*, holub, který vletí do domu *Čipane pitulkika tülöomjön kilhata*, anebo třeba kukačka, která často kuká *Ppökkukika čaču ulmjön pchjungnjön tūnta*.

Někteří ptáci přinášejí štěstí svojí pouhou existencí v blízkosti člověka, často z logicky vysvětlitelných důvodů jako třeba požírači nebezpečného hmyzu. Takovým ptákem je v korejském vnímání například vlaštovka. Pokud si vlaštovka postaví hnízdo v blízkosti domu, je to dobré znamení. Ze stejného důvodu vzniklo i toto přísloví, které jasně uvádí konkrétní fakt o vlaštovkách jako požíračích nebezpečného hmyzu do souvislosti s malárií přenášenou komáry v tropech. V tomto spojení vznikla silná pověra popisující přímé spojení smrti vlaštovky s onemocněním:

Čepilül čukimjŏn hakčilül alhnŭnta.

Když zabiješ vlaštovku, dostaneš malárii.

Nezabíjej vlaštovky.

Někteří ptáci podle pověr v češtině nosí děti. *Čáp nosí chlapečky.* a *Holky nosí vrána.* Přesný důvod, proč lidé těmto ptákům tuto schopnost přisoudili, se neví.

S ptáky se pojí i některé další pověry, podle tradiční korejské medicíny se například k léčbě používaly vraní exkrementy.⁷⁸ Tato skutečnost dala vzniknout dalšímu přísloví.

Kkamakŭ ttongto jake ssŭljŏmjŏn ōpsta.

Když chce člověk použít vraní hovno v léku, tak není.

Když člověk něco potřebuje a chce to použít, tak to najednou zmizí.

Mnohá stará moudra jsou spojena se zemědělstvím a počasím. Lidé pozorovali ptactvo a jeho chování si spojili s biorytmy přírody a také mu připsali různé významy. Tato moudra by se dala přirovnat k českým pranostikám, jelikož se u nich často vyskytuje konkrétní časový údaj (14.den prvního měsíce podle lunárního kalendáře, první den prvního měsíce, na Velký úplněk atd.) a popis změny počasí. Ptáci, kteří jsou spojováni se zemědělstvím, jsou v korejštině hlavně slepice, straka a kukačka. Tito ptáci značí dobrou nebo špatnou úrodu a připomínají správný čas na setbu a sklizeň konkrétní plodiny (čirok, bavlna, rýže, sezam).

Ppŏkkuksänŭn ssi ppulilako „pchokokpchokok“ unta.

Kukačka křičí „pchokokpchokok“, aby se sela semena.

Člověk má sít v dobu, kdy kukačka takto křičí.

Některé předpovědi jsou založené na logických úvahách jako v následujícím příkladu. Když slepice leze do kurníku dříve, protože už není co zobat nebo je chladněji, dá se předpokládat, že nebude tak velká úroda.

⁷⁸ 조미숙. *동의보감에 나타난 식재료와 이용방법* [Návody a přísady z Tongŭipokam] [online]. 서울, 2012 [cit. 2021-04-04].이화여자대학교. s.16

Talki hä čiki čöne talkčange olŭmjön ssal kapsi olŭnta.

Vleze-li slípka do kurníku před západem slunce, ceny rýže rostou.

Člověk může očekávat úrodu dle chování slepic.

Jak je vidět, toto chápání ptáků jako ukazatelů znamení je pevně spjata s chápáním ptáků jako ukazatelů počasí. Je obecným faktem, že ptáci jsou daleko citlivější na změny počasí než lidé. Pociťují změnu tlaku díky dutým kostem, reagují na světlo, ostatní zvířata a hmyz. Jedním z hlavních meteorologických jevů, na které velmi reagují ptáci, je déšť a bouře. Ptáci, kteří jsou v korejské frazeologii popsáni v souvislosti s deštěm, jsou vlaštovky, racci, slavíci, luňáci nebo havrani. V češtině jsou to hlavně vlaštovky jako v příkladu: *Piji-li vlaštovky a jiříčky vodu, déšť se blíží.*⁷⁹ S příchodem deště a poklesem atmosférického tlaku se hmyz snaží zůstat ve stejné tlakové hladině jako byl předtím a slétává níže. Toho využívají hmyzožravé vlaštovky. Lidskému pozorovateli se pak zdá, že vlaštovky slétávají blíže k vodě, jako by se chtěly napít nebo umýt.

(Kalmäkika) Čepika mokjokŭl hamjön pika onta.

Když se vlaštovka (racek) myje, bude pršet.

Člověk může očekávat příchod deště soudě podle chování vlaštovek.

Podobné odpozorované chování oba jazyky popisují i u slepic. V obou jazycích slepice reagují na změny tlaku a lezou výš. *(Bude pršet,) když kohouti přes den opakovaně kokrhají, a přitom vyhledávají vyšší místa.*⁸⁰ v češtině a korejsky:

Talki nopchŭn kose olŭmjön pika onta.

Když slepice vylézá na vyšší místa, bude pršet.

Člověk může očekávat příchod deště soudě podle chování slepic.

U luňáka je jako znamení přicházející ho deště brán jeho křik. V korejštině luňák křičí *piopio* což se podobá korejskému *pi oda* tedy „prší“. Korejci si tak spojili hlubší význam těchto zvuků díky podobnosti s korejskými slovy. V češtině je naproti tomu ptákem, který svým křikem přivolává déšť, pěnkava. *Velký pranostikon* uvádí moudro *Pěnkava před deštěm křičí: Prš, prš, prš!*⁸¹ Oba jazyky

⁷⁹ VAŠKŮ, Zdeněk. *Velký pranostikon: 3 000 pranostik*. Praha: Academia, 1998. ISBN 80-200-0650-8. s.

334

⁸⁰ Tamtéž. s.333

⁸¹ Tamtéž s. 333

tudíž využívají tohoto subjektivního slyšení ptačích zvuků.

Dále Korejci věří, že kukání kukačky ukončí déšť *Ppökkukika ulmjön pika kũčchinta*, holub, který vrká ráno, přivolá déšť *Ačchime pitulkika ulmjön pika onta*. a pokud vrká večer, druhý den bude jasno *Pitulkika čõnjõke ulmjön taũmnal nali kãnta*. V češtině se k tomuto tématu vyjadřuje znovu *Velký pranostikon*, který uvádí spojitost deště s vránou, nejpravděpodobněji díky rýmu, který se v této pranostice vyskytuje *Vrána kráká – déšť krápá*.⁸² A pěkné počasí předpovídá, *když vlaštovky a jiřičky létají vysoko* a nebo častější křik ptáků jako třeba *když slavíci večer mnoho zpívají*.⁸³

Dalším meteorologickým jevem je silný vítr, který v korejštině ohlašují vlaštovky stavěním pevných hnízd *Čepika čipũl kõčchilke čimjõn kũ hã palami manhta* stejně tak jako křik luňáka *Solkãka ulmjõn palami punta*. Běžný vítr bez škod pak Korejci soudí podle toho, že si straky staví hnízda vysoko *Kkačchi čipũl nopchke čiumjõn kũ hã pchunghãka õpsta*. Bouřka je v korejštině hlášena hlasitým křikem vran *Kkamakũka sikkũrõpke ulmjõn pchokpchungi punta* a sucho Korejci soudí podle toho, že padají vlaštovčí hnízda, a mohou tak vznikat požáry *Čepičipi ttõlõčimjõn hwačã suka issta*.

Příchod jara a oteplení počasí si oba jazyky spojují s navracením ptáků a jejich aktivitou. V češtině se využívá výrazu *první vlaštovka* pro osobu či věc, které jsou předzvěstí nějakého jevu, původně jara a tepla. Z tohoto výrazu vzniklo přísloví *Jedna vlaštovka jaro nedělá*. tvrdící, že částečný úspěch neznamená úspěch celkový. Velmi podobné pořekadlo s totožným významem lze nalézt i v korejštině.

Pchalangsã han mali poasstako pomi on čul ana?

Viděl jsi jednoho modrého/zeleného ptáčka a už si myslíš že přišlo jaro?

Není správné soudit celek podle jedné části.

S příchodem jara a změnou počasí se v obou jazycích vyskytují i další frazémy. České *Na svatého Řehoře, čáp letí přes moře, žába hubu otevře, ledy plují do moře, šelma sedlák, který neoře*.⁸⁴ komentující příchod jary a s tím spojené jevy.

⁸² Tamtéž s. 334

⁸³ Tamtéž s. 345

⁸⁴ VAŠKŮ, Zdeněk. *Velký pranostikon: 3 000 pranostik*. Praha: Academia, 1998. ISBN 80-200-0650-8. s. 91

Čepinün samčitnal wasō hanloka činamjōn kangnamūlo kanta.

Na *Samčitnal* se vlaštovky vrací a na *Hanlo* odlétají na jih.

3. března podle lunárního kalendáře se vlaštovky vrací do Koreje a okolo 8. října podle solárního kalendáře odlétají na jih.

Někteří ptáci jsou spojováni s konkrétním časem dne. Takovýmto ptákem je v češtině kohout, který kokrhá za úsvitu. V češtině velmi brzkou dobu označuje *za ranního kuropění* nebo *dřív, než kohout třikrát zakokrhá*. S nočním časem jsou pak spojováni převážně draví ptáci, kteří jsou aktivní v noci. Sovy jsou v obou jazycích využívány jako přirovnání pro člověka, který nespí v noci a není aktivní ve dne. V češtině jsou to výrazy *On je sova*, nebo *On je noční pták*. V korejštině existuje pro podobnou situaci výraz „být sova za úsvitu“ *Nal sän puongida*. popisující člověka, který nemůže nic dělat, přesto že mu nic není.

Někteří ptáci objevující se ve frazeologii obou jazyků jsou ptáci z bájí a mytologií. Pověřivost a mýty napomáhají chápání určitých fenoménů a světa, stejně tak jako generalizace a stereotypy, které souvisejí s příslovími. V korejské mytologii se objevuje pták *ponghwang* nebo *pong*, který se často do češtiny překládá jako fénix, tito ptáci však nejsou úplně stejní kvůli různícím se vlastnostem, které jsou jim připisovány. V korejské frazeologii se tento pták objevuje hlavně ve spojitosti s ušlechtilostí a velikostí osobnosti. O tom je pojednáno v práci dále. V češtině je fénix chápán jako pták, který se sám spaluje a vstane znovuzrozený z vlastního popela. Díky této schopnosti se často spojuje se vzkříšením Ježíše Krista v křesťanství⁸⁵. V korejštině lze narazit i na legendárního ptáka *Noha Täpung*. Dalším legendárním ptákem je pak třínohá vrána⁸⁶, která symbolizuje slunce a často se objevuje ve spojeních s králikem⁸⁷, který znamená měsíc. Jejich pohyb pak symbolizuje pohyb času.

Kkamakü nalakatüt, tchokki talanatüt hanta.

jako když vrána uletí a králik uteče

Čas rychle utíká.

⁸⁵ MYSLIVEČEK, Milan. *Panoptikum symbolů, značek a znamení*. Praha: Chvojko nakladatelství, 2001. ISBN 80-86183-25-4. s. 56

⁸⁶ 까마귀[Vrána]. *Encyclopedia of Korean Culture* [online]. 성남: 원병오, 1996 [cit. 2021-04-01].

⁸⁷ 토끼[Králík]. *Encyclopedia of Korean Culture* [online]. 성남: 김성원, 김명철, 1996 [cit. 2021-04-01].

2.5. Výrazy spojené s potravou ptáků a prací

Jako každý živý tvor, také ptáci se musí něčím živit. Někteří jsou býložraví, jiní masožraví a někteří ptáci jsou všežravci. Stejně jako lidé mají i ptáci určitý vztah k jídlu a mohou mít určité preference. Lidé se na rozdíl od ptáků díky vlastní vynalézavosti posunuli dále, nemusí už řešit jenom potravu, ale i jiné věci. Z tohoto lidského pohledu se pak zdá, že ptáci jsou schopni udělat téměř cokoli, aby se nasýtli, protože většina jejich života se točí kolem potravy.

Nopchi nanŭn sŕto mŕki ttŕmune čuknŭnta.

I pták, který letí vysoko, zemře pro potravu.

zničit si tělo nebo umřít kvůli chamtivosti

Ptáky jako téměř posedlé potravou líčí i další korejské frazémy. V korejském Slovníku zvířecích přísloví je popsáno mnoho spojení, která k popisu velmi pozitivního vztahu k jídlu využívá právě holuba nebo bažanta, kteří dle korejské frazeologie milují fazole.

*Pitulkinŭn kchongpatcheman maŭmi isstako*⁸⁸

Holub myslí jen na pole fazolí.

soustředit se jen na jednu věc, hlavně na jídlo

Kchongpatche tŭn pitulki(kkwŕng)

holub (bažant) v poli fazolí

člověk, který má hodně jídla a je šťastný

Někteří ptáci jsou býložraví, někteří všežravci a někteří požírají jen maso. Slepice se živí rostlinami a hmyzem. Vztah mezi kořistí, zde stonožkou, a lovcem, zde slepicí, nemůže být nejlepší.

⁸⁸ Online slovník standardní korejštiny

talkkwa čine

slepice a stonožka

velmi špatný vztah a vzájemná rivalita

Někteří ptáci se řadí mezi mrchožrouty, udržují tak prostředí zdravé a čisté. Pokud se ale potravou mrchožroutů stane člověk, je to vnímáno jako špatné, neboť v korejské společnosti musí být zemřelý řádně pohřben za přítomnosti pozůstalých. Pokud žádné příbuzné nemá, nebo je v situaci, kdy tento obřad nelze vykonat, je to pro zemřelého ostudné.

*Kkamakü papi töta.*⁸⁹

stát se potravou vran

umřít sám, bez obřadu, v cizí zemi nebo cizím prostředí

V češtině se se smrtí a mrtvolami spojují vrány a supi, z toho existují pak odvozená přirovnání *krvelačný jako sup* nebo *kroužit jako sup*.

Objem potravy, který ptáci musí získat, se liší podle jejich velikosti a metabolismu. Ptáci mají samozřejmě jinou biologickou stavbu těla než lidé, a tudíž se i způsob, jak potravu do svého těla dostanou, může lišit. Mezi nejobyčejnější a nejmenší ptactvo u nás patří jednoznačně vrabec. Díky jeho malému tělu si lidé spojili vrabce s malým množstvím potravy, *Je to porce/dávka jako pro vrabce*. nebo *sníst toho/jíst jako vrabec* nám jasně ukazuje, jak lidé přirovnávají malou porci jídla k potravě vrabce. Významově nejbližší k těmto českým frazémům je následující frazém s čápem, který je zde využitý pro větší zvýraznění malého množství.

*Hwangsä čoal (hana) kkamökün kös katchta.*⁹⁰ (*mökün kjökita*)

jako když čáp sezobne zrnko prosa

přirovnání pro malou porci jídla, nebo čin pod úroveň člověka

O vrabcích je v korejštině v této situaci také zmínka. Místo celkové dávky jídla je v tomto frazému voda a jde zde o způsob konzumace namísto množství:

⁸⁹ Online slovník standardní korejštiny

⁹⁰ Tamtéž

*čhamsä mul möktüt*⁹¹

jako když vrabčák pije vodu

přirovnání pro člověka, který pije pomalu po malých doušcích

Některé frazémy popisují situaci, kdy daný pták danou věc ani jíst nemůže, jako v následujícím případě vlaštovka, která neocení zrní. Toto pojmenování se používá pro člověka, který netouží po majetku.

koksike čepi

vlaštovka v zrní

čestný člověk netoužící po nečestně získaném majetku

Pávi jsou v korejštině spojováni s nevybíravostí v jídle. Přestože jsou chápáni jako ušlechtilí a krásní, spokojí se i s obyčejným hmyzem. Podle tohoto frazému by obyčejný člověk neměl být vybíravý v jídle, když i páv jí obyčejný hmyz.

*Kongčakün nalkömi mökko santa.*⁹²

I páv se živí pavouky.

Člověk by neměl být vybíravý v jídle.

V češtině jsou na druhé straně ptáci, kteří bývají spojováni s určitou nevybíravostí v jídle, kachny. *Mít žaludek jako kachna* značí člověka, který není vybíravý a má velmi dobré trávení a silný žaludek.

Ptáci musí na cestě za potravou často vynaložit velké úsilí a projít různými těžkostmi. Jedním z typických obrazů, který si Korejci s tímto spojují, je souboj čápa a škeble, kdy se čáp snaží otevřít škebli zobákem a škeble se snaží zůstat zavřená a přežít. Jde tak o vztah, kdy se obě strany perou, ale vzájemně se tak ničí. Tento následující frazém pak existuje i ve verzi, která dodává, že z tohoto souboje získá něco jenom rybář, který tak chytí oba. V češtině by se tato situace popsala rčením *Když se dva perou, třetí se směje*.

⁹¹ Online slovník standardní korejštiny

⁹² Tamtéž

hwangsäwa čökäwaüi ssaumi

souboj čápa se škeblí

spor, který škodí obou stranám

Jak už bylo zmíněno dříve, je pro čápa v české i korejské kultuře symbolický jeho dlouhý zobák. V korejštině je na tomto faktu postaveno pár dalších frazémů, které způsob, jakým čáp věci pojídá, používá jako připodobnění k rychlému lehkému snědení, tak jako české *něco sezobnout*.

hwangsäka ulöngi čuwö möktüt

jako když čáp sezobne bahenku⁹³

přirovnání pro rychlou malou konzumaci

Někdy se může potrava k danému ptáku dostat náhodou a takováto situace se používá pro získání něčeho bez námahy a náhodou. V češtině tuto situaci popisuje *přijít k něčemu jako slepé kuře k zrně* a podobný výraz je zapsán i v korejském *Slovníku zvířecích přísloví*, který na rozdíl od češtiny situaci jen obecně popisuje, nehodnotí ji zpětně:

Nun mön talkto moinün čuwö möküül čöki issta.

I slepé kuře někdy sezobne zrní.

Každý má jednou štěstí v tom, co dělá.

Zvířata si stejně jako lidé potravu schovávají na horší časy a v češtině se s tímto chováním spojuje sysel nebo křeček. Korejská frazeologie tento zvyk popisuje u sov, která staví velká hnízda ve větvích stromů nebo v dírách v kmenech. Pod sovím hnízdem se také často dají najít vývržky. To vše pak dohromady může lidskému pozorovateli připadat jako kdyby soví hnízdo bylo skladiště hojné na jídlo. Toto hromadění jídla a touha po bohatství je kromě sovy *Puöngi joksimita*. Toto hromadění jídla a touha po bohatství je kromě sovy *Puöngi joksimita*. Toto hromadění jídla a touha po bohatství je kromě sovy *Puöngi joksimita*. Toto hromadění jídla a touha po bohatství je kromě sovy *Puöngi joksimita*. Toto hromadění jídla a touha po bohatství je kromě sovy *Puöngi joksimita*.

⁹³ druh říčního plže

puõngi sallim(koskan) ⁹⁴

soví život(spižirna)

život člověka, který se má dobře

S materiálním zabezpečením a hojností souvisí další výrazy spojované s chovanou drůbeží. *Má se jako husa o Martině/Martinu.* nebo *být/mít se/žít si jako husa na krmníku* znamenající pohodlný, hojný život zde nachází korejský protějšek se stejným významem:

kusiwõl talk

zářijová a říjnová slepice

člověk, který má hojnost jídla nebo ztloustnul

Se získáváním jídla je těsně spojený koncept práce. Pokud se člověk chce najíst, musí si na potraviny vydělat. S prací se v češtině velmi často pojí rčení *Pečení holubi (tam) nelítají do huby*, které připomíná, že nic nelze získat nezaslouženě, nebo také *Ani slepice/kuře zadarmo nehrabe*. Slepice jako nejbližší chované ptactvo, které celý den hrabe v zemi a hledá potravu, se z tohoto důvodu nejspíše spojuje s prací.

Ttangũl hupinũn talkũn õtõmõknũnta.

Slepice, která zobe/proklovne zem, dostane nažrat.

Bez práce se člověk nenají.

Zároveň i platí, že hlad samotný je nejlepší motivací k práci. Následující korejské přísloví, které tuto lidskou zkušenost popisuje, se vyskytuje ve více verzích, základní myšlenka zůstává stejná. Sokol jako lovec nebude dostatečně motivován k lovu, nemá-li hlad.

Päpulũn mänũn sanjangũl angnũnta.

Nažraný sokol neloví.

Člověk musí mít hlad, aby nezlenivěl.

⁹⁴ Online slovník standardní korejštiny

Kromě pracovitosti samotné je možné připojit i čilost a brzké stávání, jež jsou přímo úměrné zisku a úspěchu. V češtině o brzkém vstávání spojeném s větším úspěchem mluví *Ranní ptáče dál doskáče.*, které má svůj téměř přesný ekvivalent:

Ilččik ilōnan sāka pōllepūl tō čapamōknūnta.

Ptáček, který brzy vstal, chytí více hmyzu.

Člověk, který vstává brzo, toho více udělá a bude mít větší výdělek.

Další z vlastností, které jsou obecně chápány jako pozitivní a vedoucí k prospěchu, je trpělivost. V češtině je s touto vlastností spojována husa v *Vyčkej/Dočkej času jako husa klasu.* Rada zní vyčkat a chtěná věc či jev se dostaví.

2.6. Výrazy spojené s hnízděním a vztahy ptáků

Dalším z věcí, které jsou jasně spojovány s ptáky, je hnízdo. Většina ptáků si staví svá hnízda ve větvích stromů, někteří si hnízda nestaví, hloubí si díry v zemi, nebo se zabydlují v cizích hnízdech a otvorech ve stromech. Ptáci, kteří si svoje hnízdo nepostaví a zabydlí se v cizím hnízdě, mohou ale narazit na problém, pokud jsou větší než jejich předchůdci a nevejdou se tak do hnízda.

kkamakū tungčie solkā tūlōančūtū

jako když luňák usedne vráně do hnízda

velký člověk na místě, kam se fyzicky nevejde

Hnízdo jako takové se v obou jazycích často využívá jako přirovnání pro domov, vlastní rodinu, zemi, odkud člověk pochází, či město. V češtině se vyskytuje více výrazů, které toto vnímání potvrzují. Mezi ně patří například *hnízdečko lásky* útulné a příjemné místo pro milostná setkání a sexuální vyžití dvou osob, *rodné hnízdo* jako místo původu nebo *vyletět z hnízda (do světa)* pro odchod z domova. *Vybrat celé hnízdo* pak s použitím synekdochy znamená zastihnout nebo pochyťat všechny osoby v určitém místě. V korejštině je hnízdo také používáno jako symbol pro domov.

Kkačchito tungčika issta.

I straka má hnízdo.

Každý člověk musí mít domov/dům kde žije.

Každý k místu svého původu a rodině, které měly vliv na tvoření jejich identity, zaujímá subjektivní postoj a většina lidí se s místem svého původu ztotožňuje. Proto většina lidí místo svého původu vnímá zkresleně pozitivně. V češtině o tomto jevu mluví *Každý pták své hnízdo chválí/miluje své hnízdo*, které má svůj analogický korejský frazém:

Säto če pokümčalinün salanghanta.

Pták také miluje svoje hnízdo

Není člověk, který by neměl rád svůj domov nebo rodinu.

Hnízdo někdy nabírá také význam majetku a hmotných statků a někteří ptáci jsou spojováni s jeho odcizením.

solkäka kkamakü tungči (kkačchičip) čchačihatüt

jako když luňák vezme hnízdo vráně (strace)

jako když mocný člověk vezme majetek slabému

Hnízdo v češtině může být také výhodné zaměstnání či postavení jako ve výrazu *dostat se do teplého hnízda/ hnízdečka* nebo přeneseně lidský účes jako ve *vrabčí hnízdo*.

S hnízděním souvisí rodina a mezilidské vztahy. Ptačí vztahy se také používají k popisu lidské hierarchie, hlavně pak v Koreji, kde dosud existuje složitější sociální hierarchizace a další koncepty. Prvním takovým vztahem je vztah milostný a manželský. V češtině je s představou šťastného páru spojen holub nebo také hrdlička v *být/žít jako dvě hrdličky/ holoubci*, pravděpodobně podle toho, že oba partneři staví společně hnízdo.⁹⁵ Ptáky, které si Korejci a potažmo i Číňané a Japonci zvolili jako symbol krásného partnerského života, jsou divoké husy a mandarínské kachničky.

⁹⁵ FELIX, Jiří. *Ptáci v lesích a horských oblastech*. Praha: SZN, 1975. Lesnická knihovna (Státní zemědělské nakladatelství). S. 110

wǒnang katchǔn pupu

manželský pár jako mandarínské kachničky

spokojený pár, který je stále spolu

Díky tomu, že jsou někteří ptáci výlučně monogamní, je s nimi tato ctnost spojována. V češtině se často za takové ptáky považují labutě, o kterých v této situaci žádné frazémy nemluví. V korejštině jsou jako symbolem striktního monogamního života divoké husy. Někdy tohoto partnera nahrazuje samotná voda, která je pro vodní ptáky k životu stejně důležitá jako partneri.

ččak (mul) ilhǔn (ö)kilöki

divoká husa bez partnera(vody)

osamělý člověk bez partnera, který nemá kam jít nebo má zlomené srdce

Kohout a slepice jsou ptáky, kteří často symbolizují muže a ženu v tradiční domácnosti. Kohout má povinnost ráno přivolat slunce kokrháním a stejně tak muž má určité povinnosti, které žena nedělá.

(Čangtalki) sutchalki ulöja nali sänta.

Kohout musí zakokrhát, aby vyšlo slunce.

Muži musí dělat mužskou práci, aby byl výsledek.

Slepice symbolizuje ženu v domácnosti, v češtině je to *domácí putička/putka*, což je negativní označení nepodnikavé ženy.

Mezi dvěma lidmi, popřípadě dvěma partnery mohou vznikat i neharmonické vztahy a konflikty. Někdy mohou dva lidé bojovat mezi sebou o stejného partnera. Tento rivalský vztah se v češtině dá přirovnat ke vztahu dvou kohoutů: *dva kohouti na jednom smetišti*. V korejštině se kohout ve frazeologii takto neobjevuje.

Dalšími vztahy jsou pak vztahy bratrské, o kterých hovoří následující korejský frazém s divokou husou, říkájící, že když má husa dobré sourozenecké vztahy, tak člověk by je měl udržovat také. V češtině se se sourozeneckými vztahy ptáci nespojují.

Kilŏkito hjŏngcŏnŭn anta.

I divoká husa zná bratra.

Člověk by měl udržovat dobré sourozenecké vztahy.

U ptáků, stejně tak jako u lidí, vznikají také vztahy mezi rodiči a jejich potomky. Vlastnost, která s těmito vztahy souvisí, je starostlivost, která se připisuje i některým ptákům. V češtině je tímto ptákem slepice potažmo kvočna, kterou lidé mohli nejlépe pozorovat při výchově kuřátek. Přirovnání, které takto vzniklo je (*být*) *starostlivý/ starat se/ pečovat o někoho jako kvočna (o kuřata)*. Vztah mezi matkou a mládětem může být i opačný, kdy se matka ke svým potomkům chová zle. Takové matce se pak říká *krkavčí máma/matka* a nejspíše pramení z faktu, že se krkavci nemusí bát o svoje potomky, protože nemají moc konkurentů v přírodě.⁹⁶

Je jenom přirozené, že potomci, kteří vyrostou, často nežijí s rodiči a jdou vlastní cestou životem. Stejně tak tuto přirozenost vyjadřuje následující přísloví.

Olisäkkŏnŭn killŏ nohŭmjŏn mullo kako, kkwŏngsäkkŏnŭn killŏ nohŭmjŏn sanŭlo kanta.

Když dospějí káčata, jdou do vody, když dospějí mladí bažanti, jdou do hor.

Děti vyrostou a pak jdou každý svojí cestou bez rodičů.

Dalším vztahem je vztah dětí k rodičům. Úcta k rodičům *hjodo* je v Koreji mnohem více vyzdvihovaná a je s ní spojována vrána. V Česku je ptákem, který od pradávna krmí svého otce a vyjadřuje lásku ke svým rodičům, čáp,⁹⁷ ve frazeologii se o něm takto ale nikde nemluví. V Koreji je vrána chápána jako pták, který živí svoje rodiče. O tomto vztahu svědčí i další přirovnání:

*kkamakwi an(ŭl) patamŏktŭt*⁹⁸

jako když vrána oplácí dluh (starost) svým rodičům

přirovnání pro potomky oplácející starost svým rodičům

V korejské frazeologii jsou i další dva ptáci, kteří mají co dočinění s rodičovskou úctou. Uctivý holub, který si sedá o tři větévky níže pod svoje rodiče *Pitulkito samčŏiŭi ječŏli issta.* a velmi špatně vychovaný sokol, jehož mláďata dle korejského pozorování sní i vlastní matku *Mäsäkkŏnŭn ŏmito čapamŏknŭnta.*

⁹⁶ Jak to chodí u krkavců. *Český rozhlas* [online]. Praha: Ludvík Kunc, 2010 [cit. 2021-04-05].

⁹⁷ HEINZ-MOHR, Gerd. *Lexikon symbolů: obrazy a znaky křesťanského umění*. Praha: Volvox Globator, 1999. ISBN 80-7207-300-1.

⁹⁸ Online slovník standardní korejštiny

Další velkou část v ptačí frazeologii, která dále souvisí s hnízdem a vztahy, zaujmají vejce a kuře. Přestože vejce mohou snášet i plazi nebo vejcorodí savci, jsou vejce jedním z hlavních předmětů spojovaných s ptáky. S vejci jsou spojovány různé vlastnosti, které nepramení z jejich primárního účelu. Jelikož jsou ale vejce brána biologicky jako potencionální ptačí potomek, jsou z toho důvodu zařazena do této části.

Drtivá většina frazému s vejci pracuje zásadně s vejci slepičími, nejpravděpodobněji jelikož jsou slepice nejčastěji chovanou drůbeží. Vedle slepice je ptákem, jehož vejce jsou nosiči jedné specifické vlastnosti, parazitující kukačka. Ta snáší po jednom vejci do cizích hnízd, kde se potom její mláďata vylíhnou a zbaví se svých nevlastních sourozenců, aby se o ně jejich nevlastní rodič mohl naplno starat. Tohoto chování si povšimli Češi i Korejci a připsali tak kukačce a jejím mláďatům přívlastek zrádce a tvora, který využívá druhé. České *nasadit někomu do hnízda kukaččí vejce* v korejštině nachází velmi podobný protějšek:

Tukjõni alül kkõkkoli tungciesõ kkäinta.

vylíhnout kukaččí vejce v hnízdě žluny černošijné

využívání ctnosti cizích na nějakou práci

Kladení vajec je posuzováno jako základní schopnost ptáků, kterou každý pták musí být schopen dělat. I ti nejmenší to musí zvládat.

*Čchamsäka čakato alman čal kkanta*⁹⁹ (*nahnũnta/ nahko čepika čakato kangnamkanta.*)

Přestože je vrabec malý, snáší vejce (a přestože je vlaštovka malá, tak létá na jih.)

Přestože je člověk malý, zvládne všechno.

Vejce znamenají také kromě potomků podstatu věci. V češtině na tento symbol naráží *I černá slepice snese bílá vejce*, jenž říká, že není dobré soudit věci podle vnějšku. Tento frazém má podobný protějšek v korejštině, kde navíc v dalším významu barva značí morální kvalitu a slepice ve vztahu k vejci rodiče a potomka.

⁹⁹ Online slovník standardní korejštiny

Kömün talkto hūin alūl nahnūnta.

I černá slepice snáší bílá vejce.

Věci, které mají černý zevnějšek, nejsou černé i vevnitř a nepovedená matka může mít stále dobré děti.

K tomu, aby se vejce vyklubalo, je potřeba výdrž a trpělivost. Vztah vejce a slepice se tak často objevuje ve frazeologii v souvislosti s čekáním, správným načasováním a potřebou investice finanční, časové nebo jiné. V obou jazycích z této skutečnosti vzniklo několik frazémů. *Sedět (někde) jako (kvočna) na vejcích* značí nehybné, pohodlné a jakoby účelné sezení a čekání je jenom jedním z nich. V korejštině o potřebě času a trpělivosti mluví:

Talkjal apchesō talk ulkilūl kitalinta.

čekat na slepičí kvokání před vejcem

Na všechno je ten správný čas a člověk by neměl spěchat.

Kohouti nemohou snášet vejce, když tedy v češtině někdo řekne *až kohout vejce snese*, říká tím, že daná věc se nikdy nestane. To samé platí i v následujícím korejském frazému, který využívá stejné biologické skutečnosti.

Čangtalki al nahnūn kōs pwassna?

Viděl/a jsi snad kohouta někdy snést vejce?

nesmysl, věc, která se nemůže stát

V korejštině kohout, který by vejce snesl, značí dále bohatou a úspěšnou rodinu *Tōnūn čipenūn sutchalki alūl nahnūnta.*

Vztah slepice a vejce symbolizující vztah rodiče a potomka se promítá v následujících příslovích. Mezi ně patří například *Vejce nemůže poučovat slepici*. v češtině poukazující na nezkušeného člověka, který nemůže radit svému rodiči nebo učiteli. Vejce tedy může symbolizovat nevyzrálou a mladost. Tyto vlastnosti v češtině symbolizuje i kuře např. v *Kuře chce být moudřejší než slepice*.

Další rozbor vejce ve frazeologii je pohled na něj jako potravinu nebo předmět s určitými typickými vlastnostmi. Vejce jsou křehká, mohou se tedy snadno rozbít. Následující frazém hovoří o člověku, který je až přehnaně vystrašený a opatrný. Člověk, o kterém se zde mluví, je tak vystrašený, že se bojí jít s ošatkou

zkažených vajec poblíž hradu, z jehož zdi by se mohl uvolnit kámen, který by rozbil vejce.

(Kon) talkjal čiko sŏng mitchŭn(enŭn) mos kakessta.

Nemohl(a) by s (napůl vylíhlými) vejci pod hrad.

zbytečně přehnané obavy

Křehkost vajec je stavěna do kontrastu k pevným předmětům, jako je kámen, aby se poukázalo na dva jevy či věci, kdy jeden z nich je daleko slabší než druhý a aktivita, která je takto popsána, přinese pouze škodu.

(kjelanŭlo) talkjallo pawi(päkuntä/sŏng)čchiki

hození vejcem o skálu (*Pägundä*¹⁰⁰/hrad)

činnost vedoucí k jasné vlastní škodě nebo střet velmi slabého a velmi silného

S křehkostí vajec pracuje i další frazém hovořící o rovnání skořápek nebo přenášení a rovnání vajec. *Tancovat/chodit mezi vejci* je tomu výrazu podobné české rčení o křehkosti vajec, které také pojednává a popisuje situaci, při které je vyžadována velká opatrnost.

talkjalsŏm talutŭt/mosirŭt

jako když člověk nese slaměný koš vajec

situace, kdy člověk musí být opatrný

Další vlastnost spojovaná s vejci je jejich kulatost. V české frazeologii se nachází pouze jediný výraz, který má s kulatostí vejce určitou spojitost, a tím je výraz *Kolumbovo vejce*, které bylo úmyslně nařuknuté, aby mohlo stát. Tento výraz ale vyjadřuje důležitost a sílu vědění a informací. V korejštině s faktem, že vejce nemůže stát, protože je kulaté, pracuje následující přísloví. Význam samotný je ale úplně jiný.

Talkjalto kullŏkataka sŏnŭn moka issta.

I kutálející se vejce má místo, na kterém zůstane stát.

Všechno, s čím člověk začne, má svůj konec.

¹⁰⁰ Nejvyšší vrchol hory Pukhansan, která leží v blízkosti Sŏulu

Ve vejcích nejsou kosti, pouze u vajec s pokročile vyvinutými embryi. Člověk mající kosti ve vejci je tedy člověk, kterému se smůla lepí na paty, i když dostane dobrou šanci. S tímto příslovím se pojí vícero lidových příběhů, zde uvedený je jeden z nich.

Kdysi žil muž jménem Hwanghüi. Byl chudý, ale velmi talentovaný. Jeho manželka se ho jednou zeptala: „Proč takový talentovaný *jangpan* jako ty musí hladovět?“ „Když tolik toužíš po jídle, měl bych ti ho tedy dát,“ řekl Hwanghüi, nakreslil několik talismanů *pučők* a roznesl je do všech světových stran. Nato se na dvorku u jejich domu objevila hromada pěti druhů obilovin. Jeho nadšená manželka začala ihned zrní sbírat, ale Hwanghüi nakreslil nový talisman a zrní zase zmizelo. Jeho manželka bědovala a vinila ho z neštěstí, a tak Hwanghüi napsal další talisman a na dvorku se jim objevilo deset vajec. Manželka už na nic nečekala, ihned vejce uvařila, aby nezmizela, a mohli je sníst, když je ale začala loupat, zjistila, že vnitřky vajec jsou celé zčernalé, jelikož ve vejcích byla téměř vyvinutá kuřata. „Tak se podívej,“ řekl Hwanghüi: „Ať už jsem to já nebo ty, oba máme takovou smůlu, že máme i ve vejcích kosti.“¹⁰¹

Kjelaneto/ Talkjaletto ppjöka issta.

mít kosti ve vejci

nemít štěstí

V korejštině pro slepičí vejce existují dva výrazy, jeden korejský *talkjal* a výraz původem z čínštiny *kjelan*. Následující frazém si hraje s těmito výrazy, jelikož jde o jiná slova s absolutně stejným významem, používá se jako přirovnání pro situaci, kdy mají dvě věci stejnou podstatu ale jiný název.

kjelanina talkjalina/talkjalina kjelanina

slepičí vejce nebo slepičí vejce

dvě věci se stejnou podstatou ale jiným názvem

Každé vejce má stejnou základní stavbu. Skořápkou, bílek a žloutek ve středu. Skořáпка je tedy to první, co člověk vidí. V české frazeologii je popsáno spojení *mít tvrdou skořápkou*, které popisuje člověka, který se zdá být nepřístupný a odolný.

¹⁰¹ 계란에도 뼈가 있다(鷄卵—)[Mít kosti ve vejci]. *Encyclopedia of Korean Culture* [online]. 서울: 신월균, 1998 [cit. 2021-04-05].

Skořápka je i zde něčím, co chrání měkký střed, a v přeneseném významu pak celého člověka. To hlavní na vejci je tedy jeho střed, u nějaké věci pak její jádro či podstata. Někdy není ale jisté, co přesně tím jádrem či pravou podstatou je. V češtině na tuto skutečnost naráží ustálený dotaz, *Co se z toho vyklube?* tedy, co z toho vznikne, nebo co to doopravdy je. Klubání jako prorážení vnější skořápky je zde odstranění nebo prohlédnutí vnějšího nebo prvního zdání o dané věci. Tento koncept může být přenesený na jakoukoli věc, kterou soudíme nebo na kterou nahlížíme jen zvenku, bez pochopení či poznání její podstaty. V korejské frazeologii toto přenesení stavby vejce využívá i přirovnání:

talkjal kõtchhaltchki

lízení skořápky vejce

jen povrchní nahlížení na věc či jev bez hlubšího pochopení podstaty

Žloutek je pak logiky přirovnán k podstatě a hlavní části dané věci či jevu. Další výraz se tedy opírá o biologickou stavbu vejce, ve které je nejdůležitější žloutek, ze kterého se časem vyvine celé ptačí mládě. Tento je tedy možno použít jako přirovnání pro nejdůležitější část z celku.

Talkjallo čchimjõn nolũnčata.

vaječný žloutek

důležité jádro věci

2.7. Výrazy spojené s antropomorfismem a antropocentrismem

V této části jsou popsány frazémy, kde se vyskytují ptáci jako nositelé lidských vlastností. V předchozích částech bylo plno z těchto vlastností už popsáno, tato kapitola se tak zabývá zbývajícími vlastnostmi a je zakončena tabulkou srovnávající charakterové vlastnosti lidí přisuzované ptákům v obou jazycích pro porovnání.

Korejština jako jazyk reflektuje velmi dobře vztahovou hierarchii ve společnosti. Tato hierarchie se pak odráží i v chápání ptáků. V korejské společnosti existují určité ideály vznešenosti a velikosti lidského charakteru. Tyto koncepty a jejich chápání jsou pravděpodobně společné většině východoasijských zemí

ovlivněných Čínou. V českém vnímání ptáků existuje několik podobných případů percepce těchto tvorů, není to ale v takové míře jako v korejské frazeologii.

V korejské frazeologii jde velikost charakteru a ušlechtilost často ruku v ruce s mocí. Ptáci, kterým jsou tyto vlastnosti připsány, jsou také často vnímány jako ušlechtilí, nadřazení těm ostatním a lepší. Tato vlastnost se vyskytuje hlavně u velkých vodních ptáků, dravců a ptáků z mytologie. Nejčastěji se takto popisují např. labuť, jeřáb, orel nebo asijský fénix *ponghwang*. Proti těmto ptákům se často do kontrastu staví ptáci, kteří pro svojí fyzickou drobnost a častý výskyt symbolizují běžného a jednoduchého člověka. Nejčastěji jde o vrabce, vlaštovku, slepici nebo kachnu.

Ptákem, který se ve frazeologii obou jazyků objevuje jako mocný a silný, je orel. Tomu se v češtině někdy dokonce přezdívá *král ptactva*. Přísloví *Orel much/ mouchy nelapá*. hovoří o orlovi jako o někom, kdo je silný a na vrcholu sociálního žebříčku. Nemusí se tak starat o podružné věci a drobnosti. Tento výraz má své téměř totožné korejské dvojce, v němž mouchy nahradili komáři:

Toksulinŭn mokilŭl čapči angnŭnta.

Orel nechytá komáry.

Velký člověk se nestará o maličkosti nebo neklesá pod svoji úroveň.

Ve *Slovníku zvířecích přísloví* se objevuje podobné přísloví, ve kterých také figuruje orel chytající mouchy, který je ale pro svojí fyzickou jinakost nemůže chytit. Toto přísloví má jiný význam než podobný český výraz:

Toksulinŭn pchalilŭl čapči moshanta.

Orel nemůže chytat mouchy.

Každý dělá to, co umí.

Na druhou stranu jsou někteří ptáci kvůli jejich početnosti, velkému výskytu anebo i jen spolužití s lidmi vnímány jako obyčejní a s nižší hodnotou. Pták, který je v češtině chápán jako obyčejný, je vrabec. Příkladem je pak: *Vrabec je taky pták*, kde vrabec figuruje jako horší ale relativně dobrá alternativa k něčemu lepšímu. Chápání vrabce jako nejvíce ptákovitého ptáka neboli ptáka, kterého si pod tím slovem mluvčí nejčastěji vybaví, zřejmě neplatí jen pro korejštinu a češtinu, toto

vnímání lze dohledat i u dalších jazyků např. v angličtině.¹⁰²

Tato hierarchie a připisované vlastnosti jsou dané a nelze je změnit. Obyčejný člověk se tak nemůže stát výjimečným, pokud se tak nenarodí, tak jako se slepice nemůže stát fénixem *Talki pongi tölka?*. Některé korejské frazémy dále doplňují, že pokud je člověk opravdu velký a mocný, ani deset tisíc obyčejných lidí nad ním nevyhraje.

Čchamsä man malika mä han malilül mos tanghanta.

Ani deset tisíc vrabců nezmůže nic proti jednomu sokolovi.

Mnoho obyčejných lidí nezmůže nic proti jednomu výjimečnému člověku.

Pták, který je spojován s nízkou úrovní života a špínou, je pak slepice jako v *zobat se slepicemi* tedy mít špinavou tvář. V korejských frazémeh jsou tyto ptáci často stavěni do kontrastu k ušlechtilým ptákům, k zvýraznění daných vlastností.

Talki manhümjön kü čunge pong(hak)to issta.

V hejnu slepic je vždy jeden fénix(jeřáb).

V davu obyčejných lidí je vždy nějaký výjimečný člověk.

Stejně tak jako lidé s podobnými vlastnostmi a hodnotami se zdržují spolu a více si rozumí, ptáci, kteří mají podobný způsob života, nebo jsou dokonce stejný druh, jsou pozorováni společně a z lidského pohledu je jim přidána určitá dimenze přátelství. V češtině se v této situaci používá *Vrána k vráně sedá*, pro které v korejštině existuje podobný frazém, kde místo vran figurují straky:

Kkačchinün kkačchikkili öullinta.

Straka se hodí mezi straky.

Stejní lidé spolu dobře vyházejí.

Ptáci, kteří jsou bráni jako ušlechtilí, jsou tak často považováni za něco lepšího, protože jsou vzácní a běžné ptáky, které člověk může potkat dennodenně, korejské frazémy vyobrazují jako nezajímavé a nehodné pozornosti lidí. Lidé mají velmi často rozdílný přístup k věcem a místům, které jsou běžné, a k těm, které jsou pro ně vzácné a exotické. Tuto pravdu tyto ptáci v přísloví také demonstrují.

¹⁰² LAKOFF, George. *Women, Fire, and Dangerous Things: What Categories Reveal about the Mind*. Chicago: The University of Chicago Press, 1987. ISBN 0-226-46804-6. s.103

(Ttaoki) Koninŭn kŭhake jŏkiko, talkŭn čchŏnhake jŏkinta.

vážit si labuť (ibise) a nevážit si slepice

vážit si vzácné věci a nevážit si dost běžných věci

V české frazeologii je mírnost a laskavost spojována výhradně s holubicí, která je symbolem míru. Mít *holubičí povahu/naturu* nebo *být (mírný) jako holubička / holubice* jsou toho příkladem. V korejské frazeologii může být tato vlastnost spojována s ušlechtilostí, není to ale výslovně dané.

Někteří ptáci mohou být vnímáni jako symbol moudrosti a inteligence nebo naopak její nedostatečnosti. V českém jazyce se za moudrého a chytrého ptáka považuje sova. Sova je brána za vážnou, přemýšlivou a moudrou a jako symbol řecké bohyně moudrosti Pallas Athény.¹⁰³ Někdy je zobrazována sedící na hromadě knih a je spojována s čarodějnictvím jako vševědoucí bytost.¹⁰⁴ Proto se v češtině používá přirovnání *moudrý jako sova* nebo rčení *nosit sovy do Athén* pro zbytečnou činnost, jelikož moudrá sova je zbytečná ve městě pojmenovaném po bohyni moudrosti. Zároveň se ale v češtině nacházejí i výrazy, které sovu nezobrazují jako chytrou a moudrou. Těmito výrazy jsou pak *koukat jako sůva (z nudli)* nebo *koukat jako vejr*, které ale spíš souvisí s tím, že jsou sovy noční ptáci. V korejštině jsou sovy spojované naopak s hloupostí a omezeností a konkrétně s představou, že neumí počítat. Tuto vlastnost Korejci sovám připsali pravděpodobně kvůli tomu, že sova nevidí dobře ve dne.¹⁰⁵

(Olppämi) Puŏngi semida.

(Jsou to) soví počty.

špatně počítat a ušetřit si škodu

Dále jsou v češtině jako hloupí bráni ptáci obecně nebo také slepice. Odtud pak *ptačí/slepičí rozumek/rozum/mozek/mozeček*. V korejštině je to také slepice. Když se o někom řekne že je slepičí hlava *talk täkali* znamená to, že lehce zapomíná a je hloupý. Speciálním případem je pak české *husa hloupá/pitomá*, které je použito

¹⁰³ HEINZ-MOHR, Gerd. *Lexikon symbolů: obrazy a znaky křesťanského umění*. Praha: Volvox Globator, 1999. ISBN 80-7207-300-1. s. 242

¹⁰⁴ MYSLIVEČEK, Milan. *Panoptikum symbolů, značek a znamení*. Praha: Chvojnkovo nakladatelství, 2001. ISBN 80-86183-25-4. s. 226

¹⁰⁵ 부영이 [Sova]. *Encyclopedia of Korean Culture* [online]. 서울: 원병오, 1996 [cit. 2021-04-05].

pro nechápavou ženu.

Další z charakterových vlastností je mazanost, která se v češtině pojí převážně s liškou. V korejské frazeologii je jejím ztělesněním vrabec, kterého lze velmi špatně lapit.

Čhamsäkatchi jakta.

mazaný jako vrabčák

přirovnání pro mazaného člověka

Další lidskou vlastností, kterou lze spojit s ptáky, je tvrdohlavost. V češtině se s tvrdohlavostí standartně spojují mezek a beran. V korejštině jsou to kráva a slepice.

talküi kočip

slepičí tvrdohlavost

výraz pro velmi tvrdohlavého člověka

Na závěr praktické části této práce jsou v tabulce níže shrnuty všechny lidské vlastnosti, které se ve zdrojích použitých v této práci připisují různým ptákům v korejštině a češtině. Tabulka uvádí vlastnosti vyvstávající z rozboru ptačích frazémů, nehovoří ale nutně o kulturním chápání ptáků jako takovém např. labuť zde není uvedena jako citově věrná a dodržující striktní monogamní svazky, přestože je s touto ctností často spojována, jelikož o této kvalitě žádné frazémy nemluví. Někteří ptáci jsou zde uvedeni jako název celého rodu, čeledi nebo jiné části z taxonomické kategorizace a u ptáků, kteří jsou přesněji určitelnější, je jejich název pak zde uveden celý.

Vlastnost	Oba jazyky	Korejština	Čeština
bojácnost		kur domácí	
bojovnost			
bystrost	orel, sokol	luňák hnědý, sova	jestřáb lesní, ostříž lesní
dobrota, laskavost		husa divoká, páv, vlaštovka obecná	
dodržující řád		husa divoká	husa

důstojnost		čáp	
hloupost, pomatenost	kur domácí	sova, vrána	husa, pták
hýřivost		(straka obecná)	
chamtivost		křepelka japonská, luňák hnědý, pták, sokol, sova, vrabec, vrána	
chladnokrevnost		vrána	sokolovití
chytrost			kos černý, sova
jednoduchost, průměrnost		kachna, křepelka japonská, kur domácí (kuře), vlaštovka, vrabec	
kleptomanie			straka obecná
krutost		sokol	
mazanost, vychytralost		vrabec, vrána	kos černý, („pěkný ptáček“)
mírnost			holub
moc, neohroženost	orel	krahujec obecný, sokol	
moudrost			sova
naivita, čistota			hrdlička, labuť
nekonfliktnost			pštros
nenasytnost (jídlo)		bažant obecný, holub, vrabec, pták	
nepodnikavost (u žen)			kur domácí
neposednost, zlobivost	pták, střízlík obecný, vrabec	strnad olivový, zvonek čínský	
nespokojenost			krůta domácí
nespoutanost, volnost	pták	sokol	
nestálost, stěhovavost (cesta za prací)		husa divoká	stěhovaný pták
neuctivost k rodičům		sokol	

nevinost			holub, kur domácí (kuře)
nevrlost, nepříjemnost		datel	sova
nevybíravost (v jídle)		páv	
nezkušenost	ptačí mládě	kur domácí (vejce)	kur domácí (kuře)
něžnost			hrdlička, tetřev hlušec
odolnost, nezničitelnost			fénix
parazitismus		kukačka menší	kukačka obecná
podlézavost			datel
plachost	pták		
pyšnost, namyšlenost			holub, páv
rychlost, svižnost	pták, vrabec	raroh lovecký	sokol
smutek			labuť
starostlivost (o děti)		pták	kur domácí
starostlivost (partner)			holub
trpělivost			husa domácí
tvrdohlavost		kur domácí	
uctivost k rodičům		holub, vrána	čáp
upovídánost, pomlouvačnost	vrabec	kachna, straka obecná	husa domácí, pták, kur domácí
velikost osobnosti, ušlechtilost	orel	čáp, fénix <i>ponghwang</i> , husa divoká, jeřáb, labuť, páv, pták <i>Täpung</i> (Noh)	
veselost			skřivan
věrnost citová, monogamie		divoká husa, kachnička mandarínská, <i>piikčo</i> ¹⁰⁶ , pták	
věrnost			holub

¹⁰⁶ Legendární pták s jedním okem a jedním křídlem, který musí žít v páru

vytrvalost		divoká husa	sokol
zlost, špatnost		sokol, vrána	
zlý rodič			krkavec velký
zvědavost			straka obecná

Tabulka 2 - lidské vlastnosti u ptáků

3. Závěr

Tato práce popsala základní korejské chápání ptáků skrz korejskou frazeologii a porovnála ji s frazeologií českou.

Nejvíce podobností se nalézají ve výrazech, které jsou založené na biologii a fyzické stavbě ptáků. Z praktické části také vyplývá, že další časté podobnosti lze najít u chování ptáků v přírodě, jedná se např. o migrace ptáků a jejich reakce na změny počasí, které jsou stejné na celé zeměkouli.

Časté rozdíly se pak objevují v případech, kdy se ptákům připisují složitější lidské vlastnosti, založené na subjektivním vnímání. Dále pak ve výrazech, kde se ptáci objevují z nelogických důvodů, často s různými velmi specifickými příběhy v pozadí. Dalšími důvody k rozdílnosti jsou pravděpodobně koncepty a chápání ptáků přijaté z dalších kultur (např. sova jako moudrá v češtině a neschopná počítání v korejštině). Zdá se také, že Korejci ptákům připisují častěji morální kvality. Rozdíly jasně pramení z jiného vnímání světa, které není tvořené na samotných faktech, spíše na chápání světa danou kulturou a v ní existujících konceptech.

Z tabulky 1 na začátku praktické části lze dojít k závěru, že ačkoliv je počet ve *Slovníku zvířecích přísloví* popsaných druhů ptáků žijících v blízkosti lidí přibližně dvakrát menší (13 druhů) než počet v něm popsaných divokých druhů (28 druhů), je jim věnováno více pozornosti. Obecně je v tomto slovníku výrazů o ptácích, kteří žijí v blízkosti lidí méně (593 výrazů) oproti výrazům o divokých ptácích (644 výrazů), ale v kontextu množství jednotlivých druhů je prokazatelné, že ptáci žijící v blízkosti lidí jsou zde více popsáni.

Z analýzy počtu výrazů ve *Slovníku české frazeologie a idiomatiky* lze dojít k podobnému výsledku: v češtině je obecně více výrazů o ptácích žijících poblíž lidí (162 výrazů) ve srovnání s výrazy o zbylých divokých ptácích (142 výrazů). Větší pozornost je ptákům žijícím poblíž lidí věnována také, v těchto slovnících se objevuje 16 druhů ptáků žijících poblíž lidí a 24 druhů zbývajících druhů ptactva.

Nejvíce popsaným druhem ptáka v obou jazycích je kur domácí. Ten je v korejštině následován vránou a v češtině pak holubem. Třetí místo pak v korejštině obsadil bažant obecný a v češtině husa domácí.

Ze závěrečné tabulky lidských vlastností v ptačích frazémách lze vyvodit, že shodné lidské vlastnosti se objevují v obou jazycích u ptáků obecně, kura

domáciho, orla, sokola, vrabce a kukačky (obecná v českém jazyce a malá v korejštině) a střízlíka obecného.

Téma je překvapivě velmi bohaté, hlavně v korejštině, a určitě by bylo přínosné jej dále do hloubky studovat. Jelikož v této práci nemohlo být popsáno vše, bylo by se možné dále zaměřit na konkrétního ptáka a popsat jeho chápání v obou kulturách také z pohledu náboženství nebo literatury. Obecně by bylo možné korejskou a českou frazeologii dále porovnávat z pohledu jejich použití v jazyce a z hlediska gramatické stavby nebo by se nabízelo porovnat vývoj a pojmové aparáty frazeologie v obou jazycích.

4. Seznam použité literatury

4.1. Slovníky použité v praktické části

ČERMÁK, František a Jan HOLUB. Slovník české frazeologie a idiomatiky. Voznice: Leda, 2016. ISBN 978-80-7335-440-4.

ČERMÁK, František, HRONEK, Jiří a MACHAČ, Jaroslav. Slovník české frazeologie a idiomatiky. 1, Přírovnání. 2., přeprac. a dopl. vyd., V nakl. Leda vyd. 1. Praha: Leda, 2009. ISBN 978-80-7335-216-5.

ČERMÁK, František, HRONEK, Jiří a MACHAČ, Jaroslav. Slovník české frazeologie a idiomatiky. 2, Výrazy neslovesné. 2., přeprac. a dopl. vyd., V nakl. Leda vyd. 1. Praha: Leda, 2009. ISBN 978-80-7335-217-2.

ČERMÁK, František, HRONEK, Jiří a MACHAČ, Jaroslav. Slovník české frazeologie a idiomatiky. 3, Výrazy slovesné. 2., přeprac. a dopl. vyd., V nakl. Leda vyd. 1. Praha: Leda, 2009. ISBN 978-80-7335-218-9.

ČERMÁK, František. Slovník české frazeologie a idiomatiky. 4, Výrazy větné. 1. vyd. Praha: Leda, 2009. ISBN 978-80-7335-219-6.

FLAJŠHANS, Václav. Česká přísloví: sbírka přísloví a pořekadel lidu českého v Čechách, na Moravě a v Slezsku. 2013. ISBN 9788024433295.

VAŠKŮ, Zdeněk. *Velký pranostikon: 3 000 pranostik*. Praha: Academia, 1998. ISBN 80-200-0650-8.

네이버 사전 [Slovník Naver] [online]. 서울: Naver Corporation, 1999 [cit. 2021-04-08]. Dostupné z: <https://dict.naver.com/>

송재선 편. *동물속담사전* [Slovník zvířecích přísloví]. 서울: 동문선, 1997. ISBN 8980380100.

표준국어대사전 [Slovník standardní korejštiny] [online]. 서울: 국립국어원, 2008 [cit. 2021-04-08]. Dostupné z: <https://stdict.korean.go.kr/main/main.do>

4.2. Zdroje v korejštině

TalkToMeInKorean. *Everyday Korean Idiomatic Expressions*. 1. vyd. Söul: Longtail Books, 2014. 978-89-5605-708-8 13710

김, 문창. *국어 관용어의 연구* [Studie korejských frazémů]. 서울, 1974.

서울대학교 석사학위논문.

김, 종택. 이디엄 (idiom) 연구: A Study on the Korean Idioms. 語文學(*The Korean Language and Literature*). 서울: 한국어문학회, 1971, 1971(No.25), 97-112.

계란에도 뼈가 있다(鷄卵-)[*Mít kosti ve vejčích*]. *Encyclopedia of Korean Culture* [online]. 서울: 신월균, 1998 [cit. 2021-04-05]. Dostupné z: <http://encykorea.aks.ac.kr/Contents/SearchNavi?keyword=%EA%B3%84%EB%9E%80%EC%97%90%EB%8F%84%20%EB%BC%88%EA%B0%80%20%EC%9E%88%EB%8B%A4&ridx=0&tot=13>

권, 경일. 국어 관용구 연구 [*Studie korejských idiomatických frází*]. 서울, 2005. 박사학위논문. 연세대학교.

박, 진수. 국어 관용어 연구 [*Studie korejských idiomatických výrazů*]. 대구, 1985. 석사학위논문. 경북대학교.

부엉이 [*Sova*]. *Encyclopedia of Korean Culture* [online]. 서울: 원병오, 1996 [cit. 2021-04-05]. Dostupné z: <http://encykorea.aks.ac.kr/Contents/Item/E0024366>

서, 은정. 남북한의 개미 속담 분석 [*Analýza severokorejských a jihokorejských přísloví o mravencích*]. [online]. 광주, 2015 [cit. 2021-04-11]. Dostupné z: <http://www.dbpia.co.kr/journal/articleDetail?nodeId=NODE06570107>.
광주고등학교.

신, 월균. 꿩 구워 먹은 자리 [*Místo, kde byl sněden bažant*]. *한국민족문화대백과사전* [online]. Seoul: 신월균, 1998 [cit. 2021-03-31]. Dostupné z: <http://encykorea.aks.ac.kr/Contents/Item/E0011284>

심, 혜연. 한국어 색채 관용표현의 인지·의미론적 연구 [*Kognitivní sémantická studie o korejských idiomech o barvách*] [online]. 서울, 2020 [cit. 2021-04-10]. Dostupné z: http://hufs.dcollection.net/public_resource/pdf/200000292197_20210410200834.pdf. 석사논문. 한국외국어대학교. Vedoucí práce 김의수.

오, 제운. 우리말 관용구 연구 [*Studie korejských idiomatických frází*]. 서울, 1997. 박사논문. 원광대학교. Vedoucí práce 박종희. s. 29

원, 병오. 까마귀 [*Vrána*]. *Encyclopedia of Korean Culture* [online]. 성남: 원병오, 1996 [cit. 2021-04-01]. Dostupné z: <http://encykorea.aks.ac.kr/Contents/SearchNavi?keyword=%EA%B9%8C%EB%A7%88%EA%B7%80&ridx=0&tot=18>

정, 유지. *한 일 동물 관련 속담의 비교 연구: 개와 고양이를 중심으로* [Analýza přísloví o zvířatech v Koreji a Japonsku se zaměřením na psi a kočky]. [online]. 대전, 2004 [cit. 2021-04-11]. Dostupné z: http://www.riss.kr/search/download/FullTextDownload.do?control_no=0128cace9ddd488affe0bdc3ef48d419&p_mat_type=be54d9b8bc7cdb09&p_submat_type=f1a8c7a1de0e08b8&fulltext_kind=dbbea9ba84e4b1bc&t_gubun=&convertFlag=&naverYN=&outLink=&nationalLibraryLocalBibno=&searchGubun=true&colName=bib_t&DDODFlag=&loginFlag=1&url_type=&query=%ED%95%9C+%EC%9D%BC+%EB%8F%99%EB%AC%BC+%EA%B4%80%EB%A0%A8+%EC%86%8D%EB%8B%B4%EC%9D%98+%EB%B9%84%EA%B5%90+%EC%97%B0%EA%B5%AC. 석사학위논문. 동명대학교.

조, 미숙. *동의보감에 나타난 식재료와 이용방법* [Návody a přísady z Tongŭipokam]. [online]. 서울, 2012 [cit. 2021-04-04]. Dostupné z: [http://www.youlchon.org/download/?flag=RESE_BOARD&fn=\[1\]%EC%A1%B0%EB%AF%B8%EC%88%99.pdf&idx=772](http://www.youlchon.org/download/?flag=RESE_BOARD&fn=[1]%EC%A1%B0%EB%AF%B8%EC%88%99.pdf&idx=772). 이화여자대학교.

조, 승화. *관용 표현의 범주와 유연성* [Kategorizace a ohebnost frazeologických výrazů]. [online]. 강릉, 2018 [cit. 2021-04-11]. Dostupné z: http://dcollection.gwnu.ac.kr/public_resource/pdf/000000010073_20210412031910.pdf. 석사학위논문. 강릉원주대학교. Vedoucí práce 손남익.

조, 원. *한중 곤충 관련 관용 표현의 비교 연구* [Komparativní studie frazeologických výrazů souvisejících s hmyzem v korejštině a čínštině][online]. 대구, 2016 [cit. 2021-04-11]. Dostupné z: http://daegu.dcollection.net/public_resource/pdf/000002418560_20210412031427.pdf. 석사학위논문. 대구대학교. Vedoucí práce 이정복.

카페맘 · 대전동아빠... 학부모고충 담은 신조어 백태 [Tatínek z Táčontongu... různé neologismy popisující těžkosti rodičů ve vzdělání jejich dětí]. *연합뉴스* [online]. 서울, 2012 [cit. 2021-04-01]. Dostupné z: <https://news.naver.com/main/read.nhn?mode=LSD&mid=sec&sid1=102&oid=001&aid=0005969215>

토끼 [Králik]. *Encyclopedia of Korean Culture* [online]. 성남: 김성원, 김명철, 1996 [cit. 2021-04-01]. Dostupné z: <http://encykorea.aks.ac.kr/Contents/SearchNavi?keyword=%ED%86%A0%EB%81%BC&ridx=0&tot=40>

황, 희영. 한국 익힘말(慣用語句)의 生成과 類型攷: Idiom Structure in Korean. *人文學研究(Journal of Humanities)*. 서울, 1977, 1977(Vol.4-5), 231-240. Dostupné z: http://www.riss.kr/search/download/FullTextDownload.do?control_no=fb48b3d2

4.3. Zdroje v evropských jazycích

ČECHOVÁ, Marie. *Čeština - řeč a jazyk*. 3., rozš. a upr. vyd. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 2011. ISBN 978-80-7235-413-9.

ČERMÁK, František. *Frazeologie a idiomatika česká a obecná: Czech and general phraseology*. V Praze: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1371-0.

ČERMÁK, František. *Idiomatika a frazeologie češtiny*. Praha: Univerzita Karlova, 1982.

Draní peří, aneb jak to bylo pohádka [online]. Vrchlabí: www.priroda.cz, 2013 [cit. 2021-03-31]. Dostupné z: <https://www.priroda.cz/clanky.php?detail=2532>

FELIX, Jiří. *Ptáci v lesích a horských oblastech*. Praha: SZN, 1975. Lesnická knihovna (Státní zemědělské nakladatelství).

HEINZ-MOHR, Gerd. *Lexikon symbolů: obrazy a znaky křesťanského umění*. Praha: Volvox Globator, 1999. ISBN 80-7207-300-1.

Chytat lelky. Ontola [online]. 2007 [cit. 2021-04-01]. Dostupné z: <https://www.ontola.com/cs/ondi/qvvcv/chytat-lelky>

Jak to chodí u krkavců. Český rozhlas [online]. Praha: Ludvík Kunc, 2010 [cit. 2021-04-05]. Dostupné z: <https://temata.rozhlas.cz/jak-chodi-u-krkavcu-7863448>

KENNER, T. A. *Symboly a jejich skrytý význam: [záhadný smysl a zapomenutý původ znamení a symbolů v moderním světě]*. Praha: Metafora, 2007. ISBN 978-80-7359-079-6.

LAKOFF, George. *Women, Fire, and Dangerous Things: What Categories Reveal about the Mind*. Chicago: The University of Chicago Press, 1987. ISBN 0-226-46804-6. s. 103

MYSLIVEČEK, Milan. *Panoptikum symbolů, značek a znamení*. Praha: Chvojko nakladatelství, 2001. ISBN 80-86183-25-4.

Na vysokém dubě, sýrec. Znak Značka Znamení [online]. 2016 [cit. 2021-04-01]. Dostupné z: http://www.znakznackaznameni.cz/000_zzz/vrana.html

Ottův slovník naučný: illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí. Praha: J. Otto, 1909.

PUCEK, Vladimír. *Lexikologie korejštiny*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-802-4622-040.

SOCHA, Vladimír. *Nejrychlejší dinosaurus všech dob*. *Osel.cz* [online]. 2019 [cit. 2021-04-01]. Dostupné z: <https://www.osel.cz/10392-nejrychlejsi-dinosaurus-vsech-dob.html>

STYBLÍK, Vlastimil. *Tajemství slov*. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 2006. ISBN 80-7235-336-5.

SYCHRA, Matěj Josef. *Versuch einer böhmischen Phraseologie, durch kurze, alphabetisch, geordnete, den ächten Geist der českischen Sprache aussprechende, und der grösseren Gemeinnützigkeit wegen verdeutschte Sätze*. Brno: J. Trassler, 1821.

ŠULC, Michal a Marcel HONZA. Svět očima zvířat aneb jak ptáci vnímají barvy. *Živa: Rozhled v oboru veškeré přírody* [online]. 2014, 2014(4), 4 [cit. 2021-03-31]. Dostupné z: <https://ziva.avcr.cz/files/ziva/pdf/svet-ocima-zvirat-aneb-jak-ptaci-vnimaji-barvy.pdf>